T.C. MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
ORTAÖĞRETİM GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

T.C. MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
ORTAÖĞRETİM GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

FELSEFE 10

KAZANIM KAVRAMA ETKİNLİKLERİ

Telafi Eğitim Süreci ve Kazanım Kavrama Etkinlikleri

Küresel salgın nedeniyle dünyada ve ülkemizde her alanda birçok önlem alınmıştır. Bu önlemlerden biri de 16 Mart 2020 tarihi itibariyle yüzyüze eğitim öğretime ara verilmesi olmuştur. Ancak yüzyüze eğitime ara verilse de eğitim süreci, hazırlanan dersler, içerikler ve materyallerin EBA TV ve EBA-internet aracılığında uzaktan eğitimle öğrencilere aktarılması yoluyla devam etmiştir.

Öğrencilere uzaktan eğitimle verilen derslerin kritik kazanımlarının yüzyüze verilmesi için Eylül ayında telafi eğitimi yapılacaktır. Telafi eğitimi, bütün bir dönemin eğitimi değil kısmi ve hızlandırılmış bir eğitim sürecidir. Bu süreçte öğrencilerin okula uyumuna, psikososyal desteğe, uzaktan eğitimde elde edilen kazanımların ve akademik ihtiyaç durumunun tespitine, temel derslerin telafisine yoğunlaşılması amaçlanmıştır.

Telafi eğitimi için temel derslerin kritik kazanımları belirlenerek kazanım kavrama etkinlikleri hazırlanmıştır. Etkinlikler etkili bir öğrenme deneyimi sağlayacak şekilde çeşitli türde sorulardan oluşturulmuştur. Bu etkinliklerle öğrencilerin, bilgiyi keşfetme, bütünleştirme, becerileri geliştirme ve başkalarıyla paylaşmaları hedeflenmiştir.

Kazanım kavrama etkinlikleri kısıtlı zamanda gerçekleştirilecek olan telafi eğitiminde öğretmenlerin ders sürecini daha işlevsel hale getirmelerini, öğrencilerin ise derse etkin katılımını kolaylaştırarak, etkileşimli öğrenme öğretme ortamı sağlayacaktır. Kazanım kavrama etkinlikleriyle telafi eğitim sürecinin daha planlı, anlaşılır ve pratik şekilde yürütülmesi amaçlanmıştır.

KAZANIM KAVRAMA ETKİNLİKLERİ LİSTESİ

3. ÜNİTE: FELSEFENİN TEMEL KONULARI VE PROBLEMLERİ			
Etkinlik No.	**Kazanım No.**	**Konu Adı**	**Sayfa No.**
1	10.3.3	BİLİM FELSEFESİ	3
2	10.3.4	AHLAK FELSEFESİ	7
3	10.3.4	AHLAK FELSEFESİ	11
4	10.3.5	DİN FELSEFESİ	17
5	10.3.5	DİN FELSEFESİ	21
6	10.3.6	SİYASET FELSEFESİ	25
7	10.3.6	SİYASET FELSEFESİ	29
8	10.3.7	SANAT FELSEFESİ	35
9	10.3.7	SANAT FELSEFESİ	37

4. ÜNİTE: FELSEFİ OKUMA VE YAZMA			
Etkinlik No.	**Kazanım No.**	**Konu Adı**	**Sayfa No.**
10	10.4.1	FELSEFİ OKUMA YAZMA	41
11	10.4.1	FELSEFİ OKUMA YAZMA	43
12	10.4.2	FELSEFİ OKUMA YAZMA	45
13	10.4.2	FELSEFİ OKUMA YAZMA	47

3. ÜNİTE: Felsefenin Temel Konuları ve Poblemleri

Konu	Bilim Felsefesi	25 dk.
Kazanımlar	10.3.3. Bilim felsefesinin konusunu ve problemini açıklar.	

1. Yönerge ***Öğrencilere bilim ve bilim felsefesinin tanımını yaparak aşağıda verilen ifadelerin yanına doğru ise "D" yanlış ise "Y" yazmalarını sağlayınız.***

Bilim; gözlem ve gözleme dayalı akıl yürütme yoluyla olgulara ilişkin sistemli, düzenli ve yöntemli bilgi edinme etkinliğidir. Amacı evrendeki olgusal gerçeklikleri anlamak, olguları araştırmaya dayalı akla uygun açıklamalar getirmektir. Bilim felsefesi, bilimi ve bilimsel bilgiyi konu alarak bilimin yapısını, doğasını, işleyişini, yöntemini, sonuçlarını ve kavramlarını sorgulayan felsefedir. Bilim felsefecileri; bilimin "Bilim nedir, Bilimsel yöntem nedir, Bilimin değeri nedir?" temel problemlerini sorgular.

Aşağıda verilen bilgiler doğru ise yanındaki boşluğa doğru "D", yanlış ise "Y" yazınız.

a. Bilim, doğrulanmaya ve sınanmaya açıktır. ( )

b. Bilim, subjektif bir etkinliktir. ( )

c. Bilim felsefesi, bilim değildir. ( )

ç. Bilimsel bilgi, genelgeçer bir bilgidir. ( )

d. Bilim, durağan bir yapıya sahiptir. ( )

e. Bilim, sınırlandırmaları ve otorite kontrolünü kabul eder. ( )

f. Bilim, bilim insanının bilme merakına ve anlayışına dayanır. ( )

g. Bilimsel her açıklama, mantıksal tutarlılık içindedir. ( )

ğ. Bilim insanı, değer yargılarından tamamen arınmıştır. ( )

h. Bilim, varlığı parçalara ayırarak inceler. ( )

2. Yönerge ***Öğrencilere bilimsel yöntem ile ilgili aşağıda verilen açıklamayı yaparak Aşağıdaki tabloda öğrencilerin A sütununda verilen kavramlar ile B sütununda verilen tanımları eşleştirmelerini yapınız.***

(A sütunundaki satırlarda verilen kavramların önündeki paranteze, B sütununda bulunan o kavramın tanımının önündeki harfin yazılması beklenmektedir.)

Bilim, bilimsel yöntemle elde edilen sistemli bilgiler bütünüdür. Bilimsel yöntem, bilimsel problemlere doğru çözüm bulmak amacıyla verilerin planlı bir şekilde toplanıp analiz edilmesi, bulguların yorumlanarak değerlendirilmesi ve sonuçların raporlanması sürecidir.

A Sütunu	B Sütunu
( ) **1. Gözlem**	a. Bilimsel araştırma öncesi belirlenen probleme ilişkin olası çözüm yolları hakkında ortaya konulan, doğruluğu ya da yanlışlığı sınanmamış olan geçici çözüm önerisidir.
( ) **2. Deney**	b. Bilimsel yöntemlerle desteklenip kanıtlanmış genel prensiptir.
( ) **3. Teori**	c. Bilinmeyen bir gerçeği bulmak, bir varsayımı, bir ilkeyi sınamak amacıyla yapılan işlemdir.
( ) **4. Hipotez**	d. Bilimsel araştırmada ihtiyaç duyulan verilerin çıplak gözle veya araç kullanılarak izlenmesi yoluyla toplanmasıdır.
( ) **5. Yasa**	e. Bilimsel yöntemler kullanılarak bir olgunun defalarca test edilmesiyle ulaşılan, doğruluğu büyük ölçüde kabul edilmiş açıklamalardır.

3. Yönerge ***Öğrencilere bilim insanlarının çalışmaları sürecinde veya sonucunda edinilen bilgilerin kullanımına göre bilimsel bilgiye farklı değerler yüklendiği, bilimin entelektüel, ahlaki ve pratik olmak üzere üç değerinin olduğunu açıklayınız. Öğrencilerin aşağıda yer alan "Bilimin değeri nedir?" sorusuna ilişkin açıklamaların bilimin hangi değeri ile ilgili olduğunu verilen boşluklara yazmalarını sağlayınız.***

a. ……. Bilim, insanın evreni anlamasına fırsat veren önemli bir güçtür. İnsanlar bilim sayesinde doğal ve toplumsal gerçekliği anlayabilir ve teknoloji üretebilir. Ürettiği bu teknolojiyle doğal güçleri denetim altına alarak yaşamını kolaylaştırabilir. Bilimsel sonuçlar böylece gündelik yaşamı kolaylaştırarak insanın yaşam kalitesini artırabilir ya da tam tersine olumsuz sonuçlar doğurabilir.

b. …….. Bilim; insandaki merak, anlama ve öğrenme isteğini tatmin eder. İnsana rasyonel bir dünya görüşü kazandırarak dünyaya bilimsel açıdan bakma ve anlama olanağı verir. Böylece insan evrenin sır olan yanlarını ve işleyişini anlamaya, açıklamaya çalışır. Bunu yaparken de bilimin ve teknolojinin imkânlarından faydalanır.

c……Bilim, insana birtakım karakter özellikleri ve davranış şekilleri kazandırır. Bilim sayesinde insanlar ileri sürdükleri görüşleri gerekçeleriyle savunmayı, hiç düşünmeden genellemeler yapmamayı öğrenirler. Bilimin nesnel düşünme tavrını kazanan kişiler, olaylar karşısında tarafsız davranabilirler.

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

Çalışma kağıdındaki soruları öğrencilerin çözmesi sağlanır.

ÇALIŞMA KÂĞIDI

1. Ne bilimin kendisi belli bir bilimsel yaklaşımın tekelindedir ne de insanı, doğayı ve de uçsuz bucaksız evreni anlamak için bilim sahip olduğumuz tek araçtır. Var olanın ve olayların anlaşılıp açıklanması için adına bilimsel diyelim ya da demeyelim sayısız yollar vardır ve iyi ki de vardır. Bu, insana sağlanmış ne büyük bir olanaktır!

Bu parça aşağıdaki yargılardan hangisiyle çelişir?

A) Varlığı kavramada felsefe, sanat ve din bilime alternatif oluşturamazlar.

B) Bir bilimsel yaklaşımın diğerine mutlak üstünlüğü söz konusu değildir.

C) İnsan yaşamını zenginleştirmede tek kaynak bilim değildir.

D) Bilimsel bilginin, diğer bilgi türlerinden bir üstünlüğü yoktur.

E) Bilim aracılığıyla üretilen bilgilere kutsallık atfedilemez.

(2019-TYT)

2. Modern bilimin öncüleri olarak kabul edilen Copernicus, Kepler, Galileo, Newton astronomi alanından başlayarak bilim anlayışında önemli bir dönüşüme yol açtılar. Onların katkısıyla hakikat arayışında engel oluşturan geleneksel bakıştan vazgeçildi. Hatta otoritelerin bilimde yeri olmadığına inanılmaya başlandı. "X doğrudur." biçimindeki bir önermeye artık "Hangi otorite bunu söylüyor?" sorusuyla değil, "Bununla ilgili kanıtınız ne?", "Deliliniz nerede?" diye karşılık verilir oldu. Sonunda otoriteler de eleştirel sorgulamaya açık, hesap sorulabilir olarak görüldü.

Bu parçaya göre bilimin modernleşmesi aşağıdakilerden hangisine dayandırılabilir?

A) Olaylar arasında neden sonuç ilişkisi aranmasına

B) Hakikati arama çabalarının ağırlık kazanmasına

C) Yöntem problemlerinin çözülmesine

D) Düşünmenin mantık ilkelerine dayandırılmasına

E) Dogmatik anlayışın yıkılmasına

(2011-YGS)

3. Dünyanın ya da bilimin bana herhangi bir felsefi sorunu sunacağını sanmıyorum. Bana felsefi sorunlar sunan, diğer filozofların dünya ya da bilim hakkındaki yorumlarıdır. Genelde iki tür sorunla ilgileniyorum: Birincisi filozofun ne demek istediğini tam ve doğru olarak kavramak, ikincisi de söylediklerinin doğruluğuyla ilgili doyurucu dayanak olup olmadığını bulmak.

Bu parçada sözü edilen iki sorun, sırasıyla aşağıdakilerden hangisinde verilmiştir?

A) Anlama–Temellendirme

B) Doğrulama–Yanlışlama

C) Açıklama–Anlama

D) Yorumlama–Tanımlama

E) Öndeyide bulunma–Açıklama

(2003-ÖSS)

4. Teknoloji insanın bilimi kullanarak geliştirdiği alet ve ürünleri ifade etmektir. Teknolojik ürünler, insana yararlı olabileceği gibi zararlı da olabilir. İnsan, bilim sayesinde gökyüzünde uçtu; dünyanın bir ucunda meydana gelen olaylardan haberdar oldu; yenilmez sayılan pek çok hastalığı yendi. Bunun yanında tabii aynı bilim doğayı tahrip edip zehirleyen, dünyayı cehenneme çeviren silahları üretti.

A) Bilimin yöntemi
B) Bilimin değeri
C) Bilimin ne olduğu
D) Bilimsel yöntem
E) Bilimin sonucu

5. Hepimizde beklentilerimizi desteklemeyen kanıtları göz ardı etme eğilimi vardır. Örneğin bir insan, gördüğü bir rüya gerçekleştiğinde o zamana dek gerçekleşmeyenleri unutarak bunun, rüyalarının gerçek olduğunu kanıtladığını söyleyecektir. Oysa tekil örneklerden hareketle genellemeler yapmak doğru değildir. Bu noktada görevimiz, iyi temellendirilmiş bir hipotez oluşturduktan sonra onu can alıcı bir deneyden geçirmektir. Eğer deneyler hipotezi doğrularsa bulduğumuz gerçekten de bir doğa yasasıdır. Artık tekil örnekleri bu yasadan güvenle çıkarsayabilir, başka bir deyişle doğru öngörülerde bulunabiliriz. Böylece bilimsel bir yasa bulma sürecinde özelden genele geçeriz.

Bu parçada anlatılanlar, bilim felsefesinin hangi sorusuyla ilişkilendirilebilir?

A)Bilimsel yöntem nedir?
B) Bilim nedir?
C)Bilimsel doğruluk nedir?
D)Bilimsel sonuç nedir?
E)Bilimsel kuram nedir?

(2014-YGS)

3. ÜNİTE: Felsefenin Temel Konuları ve Poblemleri

Konu	Ahlak Felsefesi	40 dk.
Kazanımlar	10.3.4. Ahlak felsefesinin konusu ve problemlerini açıklar.	

Yönerge

Öğrencilerin aşağıda verilen örnek durumu inceleyerek bununla ilgili soruları cevaplamalarını sağlayınız. Ardından bilgi notunda verilen açıklamaları onlarla paylaşınız.

Örnek durum: Sabah okula gitmektesiniz ve acele ediyorsunuz çünkü ders zilinin çalmasına çok az kaldı. Trafik hayli yoğun ve tam köşeden karşıya geçecekken kolunuzdan çekiştiren yaşlı bir kadın size "Yavrum yardım et de karşıya geçeyim, çok trafik var." dedi. O anda iki durumdan birini seçmek durumundasınız: Yardım etmek veya yolunuza devam etmek.

Yardım ettiniz, vicdanen iyi bir şey yapmanın verdiği huzuru yaşıyorsunuz. Sizi yardım etmeniz için zorlayan yok. Tamamen kendi özgür iradenizle bu seçimi yaptınız. Sorumluluğunuzu yerine getirmenin verdiği keyifle okula devam ettiniz. Belki birkaç dakika okula geç kaldınız. Ama bu sizin için sorun olmadı.

Yardım etmediniz. Koşarak tam karşıya geçtiniz ki acı bir fren sesi duydunuz. Geriye dönüp baktığınızda sizden yardım isteyen yaşlı kadına bir aracın çarptığını gördünüz. Ne hissedersiniz? Yardım etmemekle kötü bir davranış mı yapmış oldunuz? Aranızdaki konuşmayı duyan gören yok; hâliyle sizi ayıplayan, kınayan ve suçlayan da yok. Yine de suçluluk veya sorumluluk duyar mısınız? "Keşke" der misiniz? Yoksa "Bana ne, olacağı varmış." mı dersiniz?

1. Bu olayla hangi ahlaki temel kavramlar sorgulanmaktadır? Bu kavramların ne anlama geldiğini açıklayınız.

.....

.....

Bilgi Notu: "İyi" sıfatını günlük yaşantımızdaki değer yargıları içinde çok sık kullanırız. "İyi bir yemek, iyi bir araba, iyi bir müzik, iyi bir eylem, iyi bir insan" deriz. "Kötü" ise "kötülüğün kendisi, kötü niyet ve hoşa gitmeyen" gibi anlam bağlamları kurar. Örneğin "kötü not" ahlaki bir yargı oluşturmazken yalan söylemek kötüdür ve "kötü" burada ahlaki bir yargıyı ifade eder. Etik, bu kavramların ağırlıklı olarak ahlaki niteliğiyle ilgilenir.*

2. Bir eylem için iyi veya kötü denmesinin nedeni nedir? "İyi" ve "kötü" kavramları göreceli midir yoksa evrensel midir?

.....

.....

Bilgi Notu: "Ahlaki yargılar, iyi ve doğru olanı belirtip önermek yerine sadece değer önermeleri biçiminde ortaya çıktıkları durumlarda da normatif yargılar olma özelliği taşır. Bu tür yargılar, değer taşıdığı iddia edilen eylem ya da olguları, açıkça ya da belli belirsiz gösterip talep eden veya aksi durumu yasaklayan yargılardır.

Bir sosyal topluluğun üyesi olarak insanı özellikle insan kılan tavır ve tutum; onun birlikte olduğu diğer insanların söyledikleri ve yaptıklarının tümüne karşı kayıtsız kalmayıp aksine övgü ve yergi, hoşgörü ve hoşgörüsüzlük, onay ve ret türünden davranışlar göstermesi, kendisinin neyi iyi ya da kötü, doğru ya da yanlış bulduğunu göstererek taraf olmasıdır.*

3. "Özgür olmak" sizce neyi ifade eder? Ne kadar özgürsünüz? Özgürseniz dilediğinizi yapabiliyor musunuz? Neden?

.....
.....

Bilgi Notu: Bireyin herhangi bir baskı ve zorlama olmadan kendi iradesiyle davranışta bulunmasıdır. Yani dışsal bir zorlama olmadan serbestçe hareket edebilmesidir. Ahlaki bir eylemde bulunabilmenin koşulu özgür olmaktır. Özgür irade söz konusu değilse ahlaki davranıştan söz edilemez. Ancak bu konuda üç yaklaşım bulunmaktadır:

İnsanlar ahlaki eylemde bulunurken özgür değildirler. Birey, davranışta bulunurken yaşadığı ülke, aile, din, sosyal çevre vb. birçok şeyden etkilenmektedir. Bu da kişinin özgürce hareket etmesini engeller (Determinizm).

Doğada, insanın duygu ve düşüncelerinde daha önceden belirlenmiş bir durum söz konusu değildir. Bu nedenle insan yaptıklarında özgürdür (İndeterminizm).

Birey, başkalarının yönlendirmesiyle değil aklı ve iradesiyle davranışta bulunuyorsa özgürdür (Otodeterminizm).

4. Sorumluluk nedir? Eylemlerinizi sınırlayan bir durum mudur? Açıklayınız.

.....
.....

ÇALIŞMA KÂĞIDI

1. Bir kedi yavrusuna taş attığınızda anne kedinin size saldırmasında ahlaki bir ilke aranmazken sizin kediye taş atmanızdan dolayı yadırganmanız ve tepki görmeniz tamamen ahlaki bir durumdur.

Bir eylemin ahlaki olarak değerlendirilmesinin koşulu aşağıdaki seçeneklerden hangisinde verilmiştir?

A. Eylemin failinin kendisi olması
B. Eylemin bilinçli olarak yapılması
C. Otoritelerin görüşlerine göre değerlendirilmesi
D. Toplumun değer yargılarını gözetmesi
E. İyi eğitim görmüş olması

2. "Kimse sizi otobüste yaşlı birine ya da hamile bir kadına yer vermediniz diye mahkemeye veremez."

Bu yargıdan hareketle ahlak için aşağıdaki sonuçlardan hangisine ulaşılabilir?

A. Ahlak ile hukuk arasında zorunlu bir ilişki yoktur.
B. Bireyin özgürlüğünü sınırlayan her şey yok sayılmalıdır.
C. Hukuk, ahlaki ilkelerin kurumsallaşmış son hâlidir.
D. Ahlak hukuka dayanak olmalıdır.
E. Yasalar ahlaki olanı esas almalıdır.

3. Sorumluluk, kişinin eylemlerinin sonuçlarını üstlenmesi olarak tanımlanmaktadır. Hayvanlar, çocuklar, akıl hastaları, seçim yapma şansı olmayan insanlar eylemlerinden sorumlu tutulmazlar.

Buna göre sorumluluk ile aşağıdaki kavramlardan hangisi arasında zorunlu bir ilişki vardır?

A. Özgür irade
B. Erdem
C. Vicdan
D. Ahlaki erdem
E. Yarar

4. "Jean Paul Sartre, özgürlüğü insanın omzundaki yük olarak görmektedir çünkü özgürlük, kendisiyle birlikte sorumluluk, suç ve ceza getirmektedir. Ancak Sartre'a göre özgürlük yine de insan soyluluğunun biricik kaynağıdır."

Sartre'ın bu görüşünden yola çıkarak aşağıdakilerden hangisine ulaşılabilir?

A. Özgürlük, toplum yaşamına ilişkin konularda kurallarla sınırlandırılır.
B. Getireceği sonuçları yüklenerek özgürce karar vermek insanı yüceltir.
C. Sınırsız özgürlük kötüye kullanılabilir.
D. Bazı davranışların suç sayılıp cezalandırılması insan özgürlüğünü zedeler.
E. Sorumluluk duygusu insanı özgürlüğünü kullanmaktan alıkoyar.

5. Paris'te genç bir adam her gün aynı fırından bayat ekmek alır. Bayat ekmek taze ekmeğin yarı fiyatına satılmaktadır. Fırıncı, müşterisinin hoşuna gideceğini düşündüğünden bir gün ekmeğin içine tereyağı sürerek verir. Ertesi gün genç adam öfkeyle fırına gelir. "Niçin böyle bir şey yaptın? Günlerce uğraştığım proje yağlı ekmek yüzünden mahvoldu. Ben bayat ekmeği çizimin hatalı yerlerini silmekte kullanıyordum." der.

Bu parça "ahlaki eylem"le ilgili aşağıdaki yargılardan hangisini destekler niteliktedir?

A. İyiliği ve kötülüğü belirleyen eylemdir.
B. Erdemli olmak ahlaki karara bağlıdır.
C. Ahlaki karar ahlaki eylemden önce gelir.
D. Doğru davranmak, erdemli olmak anlamına gelmez.
E. Niyetin iyi olması eylemin iyi olmasını sağlamaz.

**Demirhan Erdemir, A . (2005). Etik, Tıp Etiği, Tep Etiği İlkeleri Ve Hasta Hekim İlişkilerinde Etiğin Yeri. Erdem , 15 (44) , 27-72 . Retrievedfrom https://dergipark.org.tr/en/pub/erdem/issue/44194/545413*

Bu Sayfa Boş Bırakılmıştır

3. ÜNİTE: Felsefenin Temel Konuları ve Poblemleri

Konu	Ahlak Felsefesi	30 dk.
Kazanımlar	10.3.4. Ahlak felsefesinin konusunu ve problemlerini açıklar.	

1. Yönerge ***Öğrencilerin aşağıda verilen örnek durumu okuyarak buna yönelik soruları cevaplamalarını sağlayınız. Cevapların ardından verilen açıklamaları öğrencilerle paylaşarak ahlak felsefesinin hangi temel konusunu ve problemini sorgulamış olduklarını onlara hatırlatınız.***

Örnek Durum: Çok samimi olduğunuz arkadaşınızla sırlarınızı kimseye anlatmamak üzere birbirinize söz verdiniz. Arkadaşınız kendisi için ciddi sorunlara neden olabilecek bir davranışını size anlattı ve verdiğiniz sözü hatırlatarak söylediklerinin aranızda sır olarak kalmasını istedi.

1. Verdiğiniz sözde durur musunuz yoksa yardım edebileceğini düşündüğünüz bir yetişkine durumu anlatır mısınız?

Açıklama: *Bu soruya verdiğiniz cevapla ahlaki bir karar vermiş olursunuz. Ahlaki karar, ahlak yasasına dayanarak bireyin kendi iradesi ile verdiği karardır. Verdiğiniz kararı uyguladığınızda ahlaki bir eylemde bulunursunuz. Ahlaki eylemler iyi ya da kötü olarak değerlendirilebilen eylemlerdir.*

2. Böyle bir durumda verdiğiniz sözü tutmanız iyi midir, kötü müdür? Gerekçeleriyle açıklayınız.

Açıklama: *Bu soruya verdiğiniz cevapla ahlak felsefesinin temel kavramlarından olan iyi ve kötü kavramlarını sorgulamış olursunuz. Yapılması uygun görülen eylemler iyi, yapılması uygun görülmeyen eylemler ise kötüdür.*

3. Ne yapmanız gerektiğinden emin değilseniz ahlaki seçimlerinizin ve eylemlerinizin ölçütlerini nasıl ve neye göre belirlersiniz?

Açıklama: *Bu soruya verdiğiniz cevaplar ahlak felsefesinin "İyi ve kötünün ölçütü nedir?" sorusuna karşılık gelir. Bu soruya filozoflar birbirinden farklı cevaplar verirler. Bazı filozoflara göre iyi niyetle yapılan her eylem, sonucu kötü olsa bile iyidir. Bazılarına göre ise hangi niyetle yapılırsa yapılsın eylemin sonucunun iyi olması yeterlidir. Ahlaki eylemde "mutluluk", "sezgi", "haz", "yarar", "Tanrı'nın koyduğu kurallara uyma" gibi ölçütleri temele alan filozoflar da vardır.*

4. Ahlaki seçimler yapmanız gerektiğinde kendinizi özgür hissediyor musunuz? Bu seçimlerinizden sorumlu olduğunuzu düşünüyor musunuz? Neden?

Açıklama: *Bu soruya verdiğiniz cevapla özgürlük-sorumluk kavramları ile "Özgürlük ve sorumluluk arasında nasıl bir ilişki vardır?" problemini sorgulamış olursunuz. Özgürlük, bireyin eylemlerini seçerken dış etkenlerden bağımsız olarak kendi iradesi ile karar verebilmesidir. Verdiği bu kararların sonuçlarını üstlenmesi ise sorumluluktur. Bilinçli ve özgür olmak sorumluluğun ilk şartıdır. Özgürlükle ilgili üç temel yaklaşım vardır:*

Determinizm: İnsan, eylemlerinde özgür değildir çünkü koşullar (sosyal, kültürel, ruhsal vb.) serbest karar vermeyi engeller. Determinizmin bir türü olan fatalizme göre her şey önceden yaratıcı tarafından belirlenmiştir ve kişinin yazgısını değiştirmesi mümkün değildir.

İndeterminizm: İnsan, eylemde bulunurken tamamen özgürdür.
Otodeterminzm: İnsan, kendini gerçekleştirdiği ölçüde özgürdür. Kendini geliştirerek ve aklını kullanarak özgürlüğünün sınırını kendisi belirler.

5. Herkes için her zaman geçerli olan ahlak yasalarının var olduğunu düşünüyor musunuz? Neden?

Açıklama: Bu soruya verdiğiniz cevaplar ahlak felsefesinin "Evrensel bir ahlak yasası var mıdır?"sorusuna karşılık gelir. Evrensel ahlak yasasının varlığına ilişkin görüşler kısaca şöyledir:

Evrensel Ahlak Yasasının Varlığını Reddedenler	Evrensel Ahlak Yasasının Varlığını Kabul Edenler
Anarşizm: İnsan, doğası gereği iyidir. Bu yüzden insanın özgürlüğünü sınırlayan ahlak yasaları gereksizdir. (Proudhon)	**Utilitarizm:** Herkes için faydalı olan yasa olarak kabul edilmelidir. (S. Mill, J. Bentham)
Pragmatizm: Ahlak, bireye sağladığı fayda ölçüsünde değerlidir. Fayda kişiden kişiye değiştiği için evrensel bir ahlak yasası söz konusu değildir. (W. James, J. Dewey)	**Entiüsyonizm:** Doğru eylemin ölçütü sezgidir. Neyin iyi neyin kötü olduğu ancak sezgi ile kavranılabilir (H. Bergson)
Egoizm: İnsan doğası gereği bencildir. Her birey kendini merkeze koyduğu için insanların ortak bir yasada uzlaşması mümkün değildir. (T. Hobbes)	**Erdem Etiği:** Evrensel ahlak yasasının ölçütü bilgidir. Hiç kimse bilerek kötülük yapmaz. İnsan iyinin bilgisine doğuştan sahiptir. (Sokrates, Platon, Fârâbî)
Hedonizm: İnsan eylemlerinin amacı bireysel hazdır. Haz veren şey iyidir. Haz, kişiden kişiye değişen öznel bir ölçüt olduğu için evrensel bir ahlak yasasından da söz edilemez. (Aristippos)	**Ahlaksal Determinizm:** Tanrı'nın koyduğu yasalara uygun olan davranışlar iyi, uygun olmayan davranışlar ise kötüdür. Özgürlük yalnızca Tanrı'ya aittir. İnsan, özgür olmadığını fark ederek tutkularından arınmalı ve evrensel olan ahlak yasalarına boyun eğmelidir. (B. Spinoza)
Egzistansiyalizm: İnsan ne olduğundan, nasıl davranması gerektiğinden sorumlu olan özgür bir varlıktır. İnsana yol gösterecek evrensel bir ahlak yasası yoktur. (J. P. Sartre)	**Ödev Etiği:** Bir eylemin ahlaklılığı, iyiyi istemeye bağlıdır. İyiyi isteme bir ilkedir. İnsanın niyeti iyiyse eyleminin sonucu ne olursa olsun o eylem iyidir. (I. Kant)
Nihilizm: İnsan, bağlanacağı değerleri özgürlük içinde kendisi yaratmalıdır. (F. Nietzsche)	

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

Çalışma kâğıdındaki soruları öğrencilere ödev olarak veriniz.

ÇALIŞMA KÂĞIDI

A. Aşağıdaki ifadeler hangi ahlak anlayışını yansıtmaktadır? Ayraç içindeki noktalı yere yazınız.

1. İnsan doğası diye bir şey yoktur. Evrende kendi özünü yaratan tek varlık insandır. Bir ağaç ağaçlığını kendisi yapmaz ama insan insanlığını kendisi yapar. (…….)
2. Bir kişi yardımsever görünmek ya da sevap kazanmak için bir yoksula yardım ediyorsa bu kişinin eylemi ahlaki değildir. (…….)
3. İnsan dünya sahnesinde yalnızca bir oyuncudur. Oynayacağı rolü seçemez, oyuna müdahale edemez. (…….)
4. İyi eylem, en çok sayıda insanın en büyük ölçüde mutlu olmasını sağlayan eylemdir. (……)
5. İnsan eylemlerinin temel amacı, hayatın korunması ve sürdürülmesidir. (……..)

B. Aşağıdaki ifadelerin doğruluğunu-yanlışlığını denetleyiniz. Doğru ifadelerin yanına "D", yanlış ifadelerin yanına "Y" yazınız.

1. Özgürlük, bir kişinin başkalarını gözetmeden dilediğini yapmasıdır. (…….)
2. Determinizme göre insan, rüzgârın önünde savrulan yaprak gibidir. (…….)
3. Fayda ahlakı, ahlaki eylemi sonucuna göre değerlendiren bir yaklaşımdır. (…….)
4. H. Bergson'a göre insan neyin iyi neyin kötü olduğunu aklı ile kavrayabilir. (……..)
5. Haz ahlakında amaç, toplumun ahlak kurallarına uymaktır. (……..)

C. Aşağıdaki çoktan seçmeli soruları cevaplayınız.

1. Levinas'a göre kişinin kendisi hakkındaki endişelerinden doğan eylemler ahlaki değerlendirme kapsamına girmez. Örneğin acıktığımda karnımı doyurmam sadece kendimi koruma içgüdümden kaynaklanır. Ama aynı endişeyi başka bir insana yöneltmek, örneğin aç bir çocuğu, misafiri ya da yabancıyı doyurmak, ona önem vermek ahlaki bir davranıştır. Benzer şekilde "kendime yardım etmem" bencillik ya da açgözlülükle ilgili olabilecekken başkalarına yardım etmem her zaman ahlaki bir anlam çağrıştırır. Bu yüzden Levinas'a göre ahlak kavramı, kendimizin dışında başka birisinin ya da birilerinin olduğunu kabul etmeyi zorunlu olarak içerir.
   Buna göre Levinas, ahlaki değerlendirmenin amacı olarak aşağıdaki kavramlardan hangisini vurgulamaktadır?

   A) Ölçülülük

   B) Mutluluk

   C) Sorumluluk

   D) Fayda

   E) Dinginlik

   (2019- TYT)

2. Aristoteles'e göre ahlakta bazı davranışlar amaç, bazıları araçtır. Örneğin insanların çoğu zenginliği arzular ve elde etmeye çalışır. Ancak onlar için zenginlik, zenginlik olarak amaç mıdır; yoksa zenginlikle elde etmek istedikleri başka bir amaç, mesela haz veya ün mü söz konusudur? Bu durumda insanların eylemlerinde peşinden koştukları iyi, kendisinden öte herhangi bir şeyin elde edilmesi için "araç olarak istenmeyen"dir. İşte insanın bizatihi kendisi için istediği bu nihai iyi, mutluluğun ta kendisidir.
Bu parçadan aşağıdaki yargıların hangisine ulaşılabilir?

A) Ahlaken iyi davranış insanın koşullarına göre değişir.

B) Bir eylemin ahlaken iyiliği başkalarına sağladığı yarara bağlıdır.

C) İnsanın nihai amacı olan mutluluk, esenlik ve fayda gibi değerlerin toplamıdır.

D) Başka bir amaç için yapılan ahlaki bir eylem insana mutluluk verir.

E) Niçin diye sorulduğunda başka bir amaca işaret etmeyen eylem ahlaken iyidir.

(2018 – TYT)

3. **Birçok toplumda geçerli olan** "Çalmayacaksın!" **yaptırımı ile karşı karşıya olan bir birey, aşağıdakilerden hangisini yaptığında Kant'ın ödev ahlakına uygun eylemde bulunmuş olur?**

A) Onu koşulsuz bir buyruk olarak aldığında

B) Toplumun yararına olacak biçimde davrandığında

C) Doğruluğundan emin olduktan sonra benimsediğinde

D) İçinden gelen sese kulak verdiğinde

E) Mutlu olabilecek biçimde davrandığında

(2012 - YGS)

4. Mert'in gittiği okulun kapısında öğrencilerin giriş çıkışlarını denetleyen bir görevli bulunmadığından öğrenciler istedikleri zaman kimseye haber vermeden okuldan çıkıp gidebilmektedir. Ancak derste yoklama yapılır ve öğrencinin sınıfta olmadığı ortaya çıkarsa öğrenci ceza almaktadır.
Bu nedenle Mert'in sınıf arkadaşları yoklama almayan öğretmenlerin derslerine girmemekte, o saatlerde okulun karşısındaki kafede oyun oynamaktadır. Ancak Mert bunu doğru bulmadığı için arkadaşlarının tüm ısrarlarına rağmen her seferinde onlara katılmayıp derste kalmayı seçmektedir.
Buna göre Mert'in oyun oynamak yerine derste kalması ahlak felsefesinin temel kavramlarından hangisiyle açıklanabilir?

A) Toplumsal fayda

B) Ahlaki eylem

C) Özgürlük

D) Zihinsel haz

E) Mutluluk

(2014 – YGS)

5. Hazzı insan yaşamının bir ereği olarak kabul eden Epiküros, hazdan ne anladığını ise şöyle açıklar: "Hazzın bizim için hayatın en üstün amacı olduğunu söylemekle ne sadece her şeyin tadını çıkarmak isteyen uçarıların zevklerini ne de maddi hazların sınırsızca doyurulmasını kastediyorum. Bunu yalnız, doktrinimizi anlamayan bilgisiz insanlar ya da kötülük olsun diye anlamaz görünenler söyler. Bizim için haz, beden alanında acı çekmemek, ruh alanında da hiçbir huzursuzluk duymamaktır."

Bu parçadan aşağıdaki yargıların hangisi çıkarılamaz?

A) Haz, anlamlı bir yaşamın biricik ölçütüdür.

B) Acıdan mümkün olduğunca kaçınmak gerçek hazza ulaşmanın bir yoludur.

C) Maddi hazlardan daha çok ruhsal huzurun peşinden koşulmalıdır.

D) Haz her şeyin tadını çıkarmak ve zevklerin sınırsızca doyurulması değildir.

E) Gerçek haz, bedensel acıdan bile huzur duyabilmektir.

(2020-TYT)

Bu Sayfa Boş Bırakılmıştır

Konu	DİN FELSEFESİ	20 dk.
Kazanımlar	10.3.5. Din felsefesinin konusunu ve sorularını açıklar.	

1. Yönerge

Öğrencilerden aşağıdaki metni okuyarak soruları cevaplandırmalarını isteyiniz.

TANRI FİKRİ VE FELSEFE

İnsanoğlunun içinde yaşadığı dünyayı-hayatı anlama ve açıklama, aynı zamanda bu dünya içerisinde kendisine bir konum belirleme sürecinde Tanrı'ya olan inanç/inançsızlık büyük bir önem arz etmektedir. İnsanoğlunun fizikötesi ve aşkın âlemle ilişki kurmasının, dolayısıyla yaşadığı hayatı anlamlandırmasının temel araçlarından birisi olan dinler, Tanrı'nın varlığını kabul ederek onu insan ile ilişkilendirirken insan düşüncesinin ürünü olan felsefeler, bu konuda çok çeşitli ve birbirinden farklı tavırlar sergilemişlerdir. Dinler ve felsefi ekoller ele alındığında tarih boyunca insanoğlunun Tanrı ile kurmuş olduğu ilişki biçimlerinden en köklü ve en temelli olanı teizmdir. Felsefe tarihi boyunca Tanrı-evren ve Tanrı-insan ilişkisini belirlemede teizmin yanında deizm, panteizm ve panenteizm gibi farklı Tanrı tasarım ve tasavvurları ortaya çıkmıştır.

- Teizm, bütün varlıkların yaratıcısı olan bir Tanrı'nın var olduğuna inanan düşünce akımıdır.
- Ateizm ise tüm Tanrılara, ruhsal varlıklara, metafizik inançlara ve dinlere inanmayan, gerçekliği din yoluyla açıklamayı kabul etmeyen bir felsefi düşünce akımıdır.
- Deizm, evrenin bir yaratıcı tarafından yaratılıp daha sonra bu yaratıcının insanı kendi başına bıraktığını kabul eden bir felsefi akım ya da inanç biçimidir. Deizm, peygamberleri ve kutsal kitapları reddeder. Deizm inancına göre Tanrı, evrene ve dünyaya müdahale etmemektedir.
- Panteizm ya da tüm tanrıcılık, evreninin bütünün Allah olduğunu ileri süren felsefi görüştür. Bu görüşe göre her şey Allah'tır; biz insanlar, ağaçlar, doğa yasaları her şey Allah'ın parçasıdır. Panteizm'e göre Allah evrenle özdeştir, ondan ne fazladır, ne azdır.
- Panenteizm, tanrının evren ve tüm varlıkları özünden yarattığı ve evrene aşkın, evrenin bilincinde mutlak ve değişmez bir varlık olarak egemen olduğu inancıdır. Bu tanımlardan hareketle ilahi dinlerin teizm düşünce akımını temsil ettiği söylenebilir.
- Agnostisizm, ilahi veya doğaüstü varlıkların bilinmediğini, bilimsel olarak ispatlanamadığı ve gözlemlenemediği sürece bilinemez olduğunu savunan felsefe akımıdır.

Ateizm, teizme bir tepki olarak doğmuş; varlığını ve tanımını teizmden almıştır. Temelde teistik Tanrı anlayışının reddi olan ateizm, zaman zaman deizm, panteizm ve agnostisizm gibi birbirinden farklı felsefi ekollerin Tanrı konusuna farklı yaklaşımları ile karıştırıldığı için Tanrı'ya inandığı hâlde onu farklı şekillerde yorumlayan bazı kimseler ateist olarak nitelendirilmişlerdir.

Fransız Devrimi ile temeli atılan ve insanı mitolojiden, hurafelerden ve dinî anlayışlardan arındırıp aklın emrine verme amacını güden aydınlanma hareketinin sonucunda batıdaki Hristiyan anlayış, yerini aydınlar arasında "doğal din" denilen deistik bir din ve Tanrı anlayışına bırakmıştır. Bu anlayışa göre Tanrı'nın insana bir lütfu olan akıl, insanın hayatını anlamlandırıp yönetebileceği tek araç olup o, ancak kendisine uygun olan inançları kabul edebilir. Bu anlayış bilimsel doğrular gibi dinsel doğruların da ancak akılla temellendirilmesi gerektiğini söyler.

Ferhat Akdemir, http://ktp.isam.org.tr/pdfdrg/D00095%5C2005_18-19/2005_18-19_AKDEMIRF.pdf, Bu etkinlik için düzenlenmiştir.

1. *Din, insan ve toplum yaşamını nasıl etkilemektedir?*

2. *İnsanın Tanrı'nın varlığı ile ilgili düşünmesinin nedeni nedir?*

3. *Aşağıda verilen tabloya metindeki bilgilerden faydalanarak "Tanrının varlığı ile ilgili görüşler"in isimlerini yazınız.*

Tanrının Varlığı ile İlgili Görüşler		
Tanrı vardır.	Tanrı yoktur.	Tanrı'nın varlığı ve yokluğu bilinemez.

4. *Ateizmin diğer felsefi görüşlerle karıştırılmasının nedeni nedir?*

5. *Teizm ile deizm arasındaki farklar nelerdir? Açıklayınız.*

2. Yönerge

Öğrencilerden aşağıdaki metni okuyarak soruları cevaplamalarını isteyiniz.

İnsanların gökyüzünü, Güneş'i, Ay'ı merak edip incelemeye başlamasıyla yeni sorulara yanıt aranmaya başlanmıştır. Bu sorular muhtemelen "Evren nasıl oluşmuştur?" ve "Evrenin bir sonu var mıdır?" gibi sorulardır.

İlk Çağ filozofları gökyüzünde gördükleri şeyler hakkında yani uzayın boyutu hakkında pek çok tartışmada bulunmuşlardır. O dönemde bir taraf evrenin sonlu olduğunu savunurken bir tarafta da sonsuz olduğunu savunmuş ve iki karşıt görüş oluşmuştur. Platon'a göre duyulur dünyadaki nesneler bileşiktir ve değişken özelliğe sahiptir. Aynı zamanda sonludur. Aristoteles'e göre evren küreseldir. Geometrik olarak bir kürenin merkezi olduğu içinse evren sonludur. Aristoteles'e göre yer hareketsizdir. Orta Çağ'da Aquinolu Thomas Hristiyan kaynaklarına da dayanarak sonsuz olanın sadece Tanrı olduğunu savunmuştur. Aristotelesçi kapalı evren görüşünden ilk sıyrılanlar arasında yer alan İtalyan filozof Giordano Bruno olmuştur. Bruno, Kopernik'in tezini savunarak evrenin sonsuz ve eş dağılımlı olduğunu ve evrende dünyadan başka birçok gezegenin bulunduğunu söylemiştir. 1900'lerin başında Amerikalı astronom Edwin Hubble astronomi tarihinin en büyük keşiflerinden birini yapmıştır. Hubble, kullandığı dev teleskopla gökyüzünü inceleyerek, yıldızların uzaklıklarına bağlı olarak kızıl renge doğru kayan bir ışık yaydıklarını saptamıştır. Bu buluş, o zamana kadar kabul gören evren anlayışını temelden sarsmıştır. Hubble'ın gözlemi, gök cisimlerinin bizden ve birbirlerinden uzaklaşmakta olduklarını göstermiştir. Her şeyin birbirinden uzaklaştığı bir evren karşısında varılabilecek tek sonuç ise evrenin "genişlemekte" olduğudur. Bu buluşla evren genişlediğine göre zamanda geriye doğru gidildiğinde çok daha küçük bir evren, daha da geriye gittiğimizde "tek bir nokta" ortaya çıkmaktadır.

1. *Teizm ile deizm arasındaki farklar nelerdir? Açıklayınız.*

2. *Metinde geçen sorulara cevaplar bulmak insanlığın gelişimine nasıl katkılar sağlamaktadır?*

3. *Bilimsel gelişmeler metinde geçen sorulara verilen cevapları nasıl etkilemektedir?*

3. Yönerge

Aşağıdaki görüşlerden hareketle soruları cevaplayınız.

- *Platon'a göre ruh önce de vardır sonra da var olmaya devam edecektir. Çünkü ruh hayattır ve insanın özüdür.*
- *Aristoteles'e göre ruh bir form olarak bedene aittir ve beden yok olduğunda o da yok olur.*
- *Kant'a göre ruhun ölümsüzlüğü bize Tanrı tarafından en yüksek iyinin gerçekleşeceği ortamın ve imkânın sağlanacağı ümidini verir ve bu ümidi canlı tutar.*
- *Spinoza'ya göre ruh ve beden insanı oluşturmuştur. Yani ruh ve beden tek bir varlığın iki farklı yüzü gibidir ve bu iki yüz tek bir töze dayalıdır. Evrende her şey aynıdır ve birdir. Her şeyin Tanrı'dan gelmesi dolayısıyla farklılık değil aynılık söz konusu olmaktadır.*
- *Farabi'ye göre ölüm en büyük mutluluğun gerçekleşmesini sağlayan unsurdur çünkü bu mutluluk ölümden sonra meydana gelecektir.*

1. *Ölümden sonrasının sorgulanmasının nedeni nedir?*

2. *Ölümden sonra yaşam olup olmadığı bilgisine akıl yoluyla ulaşılabilir mi?*

Bu Sayfa Boş Bırakılmıştır

3. ÜNİTE: Felsefenin Temel Konuları ve Poblemleri

Konu	Din Felsefesi	30 dk.
Kazanımlar	10.3.5. Din felsefesinin konusunu ve sorularını açıklar.	

1. Yönerge ***Öğrencilerin aşağıda verilen Tanrı'nın varlığı ile ilgili metni okuyarak soruyu cevaplamalarını sağlayınız.***

Evrenin yaratılıp yaratılmadığı, Tanrı'nın ve ölümden sonra yaşamın var olup olmadığı konuları tüm insanlığın, bilimin ve din felsefesinin tartışma konuları içinde yer almaktadır. İlk çağlardan günümüze kadar insan gökyüzünü merak etmiş, nasıl var olduğunu sorgulamış, ölümden sonra yaşamın nasıl olacağını merak etmiştir.

Bu bağlamda ortaya konan görüşler farklı felsefe öğretilerinin oluşmasına vesile olmuştur. Tanrı'nın varlığını kabul eden teizm ile Tanrı'nın varlığını kabul etmeyen ateizm arasındaki görüş farklılığı günümüzde de devam etmektedir.

Tanrı'nın var olduğunu kabul eden yaklaşımlar kendi içinde farklılıklar göstermektedir. Bu farklılıklar, Tanrı'nın evreni var etme amacı ile Tanrı'nın nasıl olduğuna ilişkin değerlendirmeleri içermektedir. Teizm, deizm, panteizm ve panenteizm, Tanrı'nın var olma durumunu farklı şekillerde ifade etmektedir. Teizm, Tanrı'yı evrenin yaratıcısı ve koruyucusu olarak görür; evrendeki her şey Tanrı'nın iradesi ile gerçekleşir. Deizme göre Tanrı evreni yarattı ama evrenin işleyişine karışmıyor. Panteizm, Tanrı ve evreni bir tutmaktadır. Panenteizm ise Tanrı'yı soyut, mutlak ve değişmez gibi yönleriyle evrenin üstünde; somut, göreli ve değişen yönleriyle de evrenin içinde görür. Ateizm ise Tanrı'nın varlığını kabul etmez. Agnostisizm, Tanrı'nın var olduğunun ya da var olmadığının kanıtlanamayacağını ileri sürer.

Soru: Buna göre Hallac-ı Mansur'un aşağıdaki dizelerde dile getirdiği Tanrı anlayışı hangi görüşü yansıtmaktadır? Noktalı yere yazınız.

Ben sevdiğim ve hayran olduğum oyum
Sevdiğimde ben başkası değildir
Biz bir bedende iki ruhuz
Sen beni görünce onu görüyorsun
Tıpkı onu görünce beni de gördüğün gibi.

.....

2. Yönerge ***Öğrencilerin evrenin varoluşu ile ilgili aşağıda verilen metni okuyarak soruları cevaplamalarını sağlayınız.***

Evrenin sonlu olup olmadığı sorusu ilk çağlardan günümüze kadar merak ve araştırma konusu olmuştur. Antik Yunan filozoflarından Platon, Timaios diyaloğunda kozmoloji ve doğa öğretisine ilişkin görüşlerini dile getirmiştir. Platon, evrenin en yüksek iyi olan Tanrı tarafından yaratıldığını ve düzene sokulduğunu ifade etmiştir. Evrenin sonlu olduğunu kabul eder. Platon'un öğrencisi Aristoteles de evrendeki hareketin kaynağı olarak Tanrı'yı gösterir. Aristoteles'e göre evrene hareket veren unsur Tanrı'dır. 9. yy.da yaşamış olan İslam filozofu El- Kindî'ye (Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi,26. cilt, s. 41) göre de evren öncesiz değildir, sonradan olandır. Evreni var eden bir başlatıcı var olmalıdır. Bunları var eden, kendi varlığı ile zorunlu olan sonsuz bir varlık olmalıdır. Bu varlık da Tanrı'dır.

Giordano Bruno da evrenin sonsuz olduğunu vurgulamıştır. Bruno, Tanrı'nın doğada var olduğunu, evren ile yaşamın sonsuz olduğunu dile getirmiştir. (Prof. Macit Gökberk, Felsefe Tarihi, s. 231, 232. Remzi Kitapevi yayınları)

Evrenin var oluşu ile ilgili günümüzde yoğun bilimsel çalışmalar yapılmakta ve teoriler/kuramlar ortaya konmaktadır. Bu bilimsel yaklaşımlardan biri de termodinamiğin ikinci yasası olarak adlandırılan entropidir. Entropi, bir sistemdeki kayıplara sebep olan düzensizliklerin ve kararsızlığın bir ölçüsüdür. (Entropi, avys.omu.edu.tr). Entropi yasası ile evrenin başlangıcı ve sonu olduğu iddiası bilimsel

temel kazanmıştır. Bu yasa, evrende düzensizliğin tek yönlü olarak sürekli şekilde arttığını söyler. Entropi, maksimum/en yüksek seviyeye ulaştığında enerji akışı duracak ve toplu yok oluş gerçekleşecektir.

Sorular

- **Platon ve Aristoteles'in evren anlayışlarına ilişkin görüşlerinin ortak noktaları nelerdir?**
- **Entropi yasası için kıyametin fizik bilimi ile ifadesidir diyebilir miyiz?**

3. Yönerge ***Öğrencilerin ölümden sonra yaşamın varlığı ile ilgili aşağıda verilen metni okuyarak soruları cevaplamalarını sağlayınız.***

Hayatın kaçınılmaz gerçeği olarak ölüm, ölümsüzlük, ruhun ölümsüzlüğü ile ölümden sonraki hayatın varlığı filozoflar tarafından farklı biçimlerde tartışılmaktadır. Özellikle ruhun ölümsüzlüğü ile ölümden sonraki hayatın varlığı ve nasıl olacağı ile ilgili yaklaşımlar Platon'dan beri felsefenin temel tartışma konuları arasındadır. Din felsefesinde ölümden sonraki bir hayatın varlığının kabulü hakkında çeşitli temellendirmelere başvurulmaktadır. Ahlâk da bunlardan birisidir. Tek tanrılı dinler, bu dünyada yapılan iyi ve kötü işlerin hesabının ölümden sonraki hayatta verileceğini dile getirir. Bu hesap, ödül veya ceza olarak gerçekleşecektir. Böylece insanları ölümden sonraki hayatın varlığına inanmaya ve dünyada iyi işler yapmaya teşvik etmeye çalışırlar. Ahlâk bir çeşit ölümden sonraki hayatın varlığının gerekçesi olarak sunulmaktadır. Felsefede de benzer şekilde bu dünyada yapılan iyi veya kötü işlerin değerlendirileceği ölüm sonrası hayatın gerekliliği tartışılır. (Ayşe Sıdıka Oktay, Süleyman Demirel Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi Yıl:2019/1, Sayı: 42)

Var olduğu andan itibaren kim olduğunu, hayatın anlamını, ölümden sonra bir yaşamın var olup olmadığını sorgulayan tek canlı insandır. İnsan bu sorularının yanıtını da bilim, felsefe ve din alanları içinde aramaktadır. Ölüm olgusu insanın korkuyla yaklaştığı bir durumu ifade eder. Bu korku daha çok ölümden sonra bizi neyin beklediğini bilmemekten dolayı ortaya çıkan korkudur. Lokman Hekim'in ölümsüzlüğü bulma çabası, bilimin insanların yaşam süresini uzatma çabası; hepsi, ölüm korkusu ve ölüm sonrası yaşamın bilinmezliğinden kaynaklanmaktadır.

Ölümden sonra yaşamın var olup olmadığı konusu aynı zamanda ruhun ölümsüzlüğü sorununu da içerir. Ölüm bir son mudur? Ruh ölümsüz müdür? Din felsefesi bu soruları kanıtları ile temellendirmeye çalışmaktadır.

Sorular

- **İyi işler yapmak için ölümden sonraki hayatın varlığı bir zorunluluk mudur? Neden?**
- **Konfüçyüs'ün "daha yaşamı bilemiyoruz, ölümü nasıl bilebiliriz ki?" sözünü açıklayınız?**

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

Çalışma kâğıdındaki soruları öğrencilerin çözmeleri sağlanır.

ÇALIŞMA KÂĞIDI

A. Aşağıdaki ifadelerden doğru olanların karşısına "D", yanlış olanların karşısına ise "Y" yazınız.

1. Her din felsefecisi aynı zamanda teologdur. ( )
2. Ateizm, Tanrı'nın varlığını reddeden yaklaşımdır. ( )
3. Panteizm, Tanrı ve evreni bir tutar. ( )
4. Din felsefesi, nesnel ve eleştirel açıklamalar içerir. ( )

B. Aşağıda verilen cümlelerdeki boşlukları uygun kelimelerle tamamlayınız.

1. …… …….. bütün dinlere tarafsız yaklaşan felsefe dalıdır.
2. Her şey Tanrı'dadır fakat Tanrı ve evren bir değildir diyen görüş …….. olarak adlandırılır.
3. Tanrı'nın var olduğunu ya da var olmadığını bilemeyiz diyen yaklaşıma …… denir.
4. Tanrı evreni yarattı ve ona müdahale etmemektedir diyen yaklaşım …… olarak adlandırılır.

C. Aşağıdaki çoktan seçmeli soruları cevaplandırınız.

1. Aşağıdaki ifadelerden hangisi deizme aittir?
   A) Tanrı ile evren bir ve aynıdır.
   B) Tanrı, evrenden bağımsızdır.
   C) Tanrı, evreni yarattı ama evrene müdahale etmiyor.
   D) Tanrı bilinemez.
   E) Her şey Tanrı'dadır.

2. Aşağıdakilerden hangisi din felsefesinin sorularındandır?
   A) İyi nedir?
   B) İnsan, vicdanı ile mi dünyaya gelir?
   C) Erdemli yaşam mümkün müdür?
   D) Evren sonlu mudur, sonsuz mudur?
   E) Doğru nedir?

3. **I. Tanrı yoktur.**
II. Tanrı evreni yarattı ve ona müdahale etmektedir.
III. Tanrı evreni yarattı fakat ona müdahale etmez.
IV. Evren ve Tanrı aynıdır.
V. Tanrı'nın varlığı ya da yokluğu bilinemez.

Yukarıda açıklaması verilen yaklaşımların doğru sıralanışı aşağıdakilerden hangisidir?

A) Ateizm-Teizm-Deizm-Panteizm-Agnostisizm

B) Teizm-Agnostisizm-Deizm- Ateizm-Panteizm

C) Deizm-Teizm-Ateizm-Panenteizm-Agnostisizm

D) Politeizm-Panteizm-Agnostisizm-Ateizm-Deizm

E) Panteizm-Teizm-Deizm-Agnostisizm-Ateizm

4. Felsefe, inanç ile ilgili tartışmalar yaparken akıl ve düşünceden hareket eder. Din ise inancı yine inançla tartışır. İnandığı temel kaynaklardan yola çıkarak açıklamalar getirir. Bu nedenle din ile felsefenin Tanrı, ruh ve ölüm gibi konulara yaklaşım biçimleri birbirinden farklıdır.
Parçada aşağıdaki yargılardan hangisi vurgulanmaktadır?

A) Din felsefesinin inanca yaklaşımı nesneldir.

B) Felsefe ve dinin inancı yorumlama yaklaşımları farklı kaynaklardan beslenir.

C) Felsefenin din yorumlarında tarihsel deneyimlerden yararlanılır.

D) Dinin inanca yaklaşım biçimi felsefe ile aynıdır.

E) Din ve felsefenin dinin temel konularına yaklaşımı aynıdır.

3. ÜNİTE: Felsefenin Temel Konuları ve Problemleri

Konu	Siyaset Felsefesi	20 dk.
Kazanımlar	10.3.6. Siyaset felsefesinin konusunu ve problemlerini açıklar.	

1. Yönerge

Öğrencilerin aşağıda verilen ifadeleri siyaset felsefesinin ya da siyaset biliminin özelliği olması açısından örnekte verildiği gibi eşleştirmelerini sağlayınız.

No.	İFADELER	SİYASET FELSEFESİ	SİYASET BİLİMİ
1	Siyaset konusunda olanı olduğu gibi yansıtmaya çalışır.		X
2	Var olandan hareketle olması gerekeni ortaya koymaya çalışır.		
3	Siyasal olayları değerlendirirken iyi-kötü gibi yargılarda bulunmaktan kaçınır.		
4	Tüm siyasal kurum ve rejimleri, bunların ortaya çıkışını, yapısını ve işleyişini açıklamaya çalışır.		
5	İktidarın kaynağını, kazanılışını ve elde tutulmasını, birey-devlet ilişkisini konu alır.		
6	Siyasal olaylarla ilgili değer yargılarında bulunur.		

2. Yönerge

Öğrencilerin aşağıda boş bırakılan yerlere uygun kavramları yazmalarını sağlayınız.

a) Bir davranışı yapabilmek konusunda hukuk düzeninin kişilere tanıdığı yetkiye ……. denir.

b) Hakka ve hukuka uygun olma durumuna …….. denir.

c) Kişinin iradesiyle kimseye zarar vermeden ve baskı altında olmadan karar verebilme gücüne ……....…… denir.

ç) Eylemlerin kurallara ya da hukuk sistemine uygun olmasına …….. denir.

3. Yönerge

Aşağıda verilen "İktidarın kaynağı nedir?" sorusuna yönelik açıklamaların hangi görüşü yansıttığını öğrencilerin örnekte olduğu gibi açıklamaların karşılarına işaretlemelerini sağlayınız.

No	Açıklamalar	DOĞALCI GÖRÜŞ	DİN	ORTAK İRADE
1	İnsan ile devlet birbirine çok benzeyen iki organizmadır. İnsanda var olan yetiler devlette de vardır. İnsan ne kadar doğal bir varlıksa devlet de öyledir.	X		
2	İnsan doğası gereği iyidir. İnsan doğuştan özgür ve barış yanlısıdır. İnsanlar özgür iradeleri ile bir araya gelmiş ve bir toplumsal sözleşme yaparak devleti kurmuşlardır.			
3	İktidar Tanrı'nın yeryüzündeki temsilcisidir.			
4	İnsan doğası gereği kötü ve bencildir. Devletin olmadığı durumlarda insanlar birbirlerine zarar verirler. Bundan dolayı insanlar ortak iradeleri ile devleti ve iktidarı oluşturmuşlardır.			
5	İnsan doğası gereği siyasal bir varlıktır. Bu sebeple insan toplum içinde kendini var edebilir. Devlet de insan doğasına bağlı ortaya çıkan doğal bir kurumdur.			

4. Yönerge

Öğrencilerin bilgi notundan da yararlanarak aşağıda verilen devlet örneklerinin "İdeal devlet düzeni olabilir mi?" sorusuna yanıt veren yaklaşımlardan hangisini yansıttığını boş bırakılan yerlere yazmalarını sağlayınız.

Bilgi Notu: "İdeal devlet düzeni olabilir mi?" sorusuna yanıt veren üç temel yaklaşım vardır. Bu yaklaşımlara göre ideal devlet özgürlük, eşitlik veya adalet üzerine inşa edilmelidir.

A	B	C
Bireyler için yararlı olan toplum için yararlı olandan daha üstün sayılır. Bireyler hukuki ve siyasi eşitliğe sahiptirler ancak farklı yeteneklere sahip olduklarından bireylerin ekonomik ve sosyal açıdan eşit olmaları mümkün değildir. Bireyler kişisel mülk edinme hakkına sahiptir. Bu devlette özgürlüğe eşitlik ve adalete göre öncelik tanınır.	İnsan, toplumsal bir varlıktır. Bireyin tercihleri kişisel olarak değerlendirilemez. Toplum, birey karşısında bir önceliğe sahiptir. Birey, özgürlük, kişisel mülkiyet kavramlarının yerine toplum, eşitlik, iş birliği ve ortak mülkiyet kavramları öne çıkar.	"Hakkı olana hakkını vermek" fikri devletin temelini oluşturur. Sosyal hukuk devleti anlayışı benimsenir.
....	....	....

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

1. -Antigone, ülkesine ihanet etmiş olan kardeşini Kral Keron'un yani devletin iradesine karşı çıkarak büyük bir törenle defnetmek ister. Devletin iradesinin karşısına kişisel iradesini koyar.

-Sokrates, "Atina'nın tanrılarına karşı çıkmak ve gençleri yoldan çıkarmak" suçlamasıyla idama mahkûm edilir. Özür dilemesi ya da sürgüne gitme cezasını kabul etmesi şartıyla affedileceği söylenmesine rağmen kabul etmez. Devletin yasalarına boyun eğer ve idam edilir.

Sizce devletin iradesi karşısında Antigone'nin mi yoksa Sokrates'in mi duruşu haklıdır? Düşüncelerinizi yazınız.

.....
.....
.....
.....
.....

2. ***Aşağıda "İdeal devlet düzeni olabilir mi?" sorusuna yönelik verilen ifadelerin hangi yaklaşım ya da akımı yansıttığını örnekte olduğu gibi karşılarına yazınız.***

No.	İFADELER	YAKLAŞIM YA DA AKIMLAR
1	İnsan her alanda özgür bırakılmalıdır.	
2	İdeal düzenin amacı bütün insanların mutluluğunu sağlamaktır. Fakat bu mümkün değildir.	Sofistler
3	İnsan her koşulda diğer insanlarla eşit olmalıdır.	
4	Bütün kurumlar insanın özgürlüğünü kısıtlar. Bu sebeple ideal bir düzen var olamaz.	
5	Özgürlük ve eşitlik tek başlarına ideal düzeni sağlayamaz. Adalet, özgürlük ve eşitliği kapsayarak herkese hak ettiğini verir ve ideal düzen sağlanır.	

3. • Hobbes'a göre insan bencildir ve onun bütün eylemleri bencil doğasının arzularını tatmin etmeye yöneliktir. Bu durum, çıkar çatışması yüzünden insanların birbiriyle sürekli savaş hâlinde olmasına yol açar. İnsanları bir arada tutabilmek için devlet tek bir gücün egemenliğine dayanmalıdır.
• Locke, insanların doğaları gereği iyi olduğunu bunun sonucu olarak ilişkilerinin iyi niyet, yardımlaşma ve iş birliğine dayandığını ileri sürer. İnsanlar arasındaki iyi ilişkilerin sürdürülebilmesi tek bir gücün değil çoğunluğun egemen olduğu bir devlet düzeniyle mümkündür.

Bu bilgilere göre Hobbes ve Locke'un devlet anlayışlarındaki fark, aşağıdakilerden hangisinin farklı oluşundan kaynaklanmaktadır?

A) İnsanlığın geleceğiyle ilgili beklentilerinin
B) İnsanın psikolojik yapısı ve özelliklerine ilişkin görüşlerinin
C) Yaşadıkları çağa egemen olan siyasi görüşlerin
D) Toplumsal düzenlemelerin gerekli olup olmadığı konusundaki inançlarının
E) Çevrelerindeki insanlarla karşılıklı ilişkilerinin
(1999-ÖSS)

4. Doktorlar, ateşli hastalıkları başlangıcında iyileştirmenin hiç de güç bir iş olmadığını, asıl güçlüğün herhangi bir hastalığı saptama konusunda yaşandığını söylüyorlar. Ama zaman geçip de eğer hastalığın farkına varılıp gerekenler yapılmazsa iyileştirilmesi çok güç oluyor. Aynı şey "devlet" için de söz konusudur. Çünkü herhangi bir yönetimde ortaya çıkma olasılığı bulunan aksaklık ve huzursuzluklar önceden saptandığında bu tehlikeyi önlemek daha kolaydır. Ancak bu aksaklıkların herkes tarafından görülecek ölçüde filizlenip büyümesine izin verilecek olursa olayları kontrol altına almak için etkili çareler bulmakta zorlanılacaktır.
Bu parçada devletin sorumluluklarının hangisinden söz edilmektedir?

A) Eğitim seviyesi yüksek yurttaşlar yetiştirmek için politikalar geliştirme
B) İşleyişiyle ilgili olarak yurttaşlarını bilgilendirme
C) Varlığını sürdürmek için yurttaşlık bilincini güçlendirme
D) Kendi yapısını sorgulama ve çıkabilecek sorunlara karşı önlem alma
E) Kişi hak ve özgürlükleriyle ilgili uluslararası sözleşmelere bağlı kalma
(2001 – ÖSS)

5. Brian Redhead'a göre siyasal düşünce tarihi, belli bir soruyu yanıtlama çabalarının tarihidir. Soru aynen durmakta yalnızca yanıtlar değişmektedir. Verilen yanıtların başlıcaları şunlardır:
- Çünkü, varlığım devletin varlığına bağlıdır.
- Çünkü, devlet Tanrı'nın iradesidir.
- Çünkü, devlet ve ben bir anlaşma yaptık.
- Çünkü, devlet ahlaki düşüncenin gerçekleşmesidir.
Buna göre siyasal düşünce tarihi aşağıdakilerden hangisinin sorgulanmasına dayanır?

A) Bürokrasinin gereğinin
B) Devlet-ekonomi ilişkisinin
C) Devlete itaat nedeninin
D) İdeal düzenin olabilirliğinin
E) Bireyin devlet için vazgeçilmezliğinin
(2003-ÖSS)

6. Toplumsal düzenin yasal olması yeterli değildir; toplumsal düzen, aynı zamanda meşru görünmelidir. Bireyin, korku içinde yaşayan bir uyruk olarak değil, ikna olmuş bir yurttaş, özgür bir birey olarak toplumsal normları kendisinin normları diye algılaması da zorunludur. İnsanın bu normları içselleştirmesi, "rıza" ya da "meşrulaştırma" dediğimiz şeydir.
Parçaya göre meşruluğun dayanağı aşağıdakilerden hangisidir?

A) Düzeni sağlayan yasalar bulunması
B) Normların bütün bireyler için bağlayıcı olması
C) Normların benimsenmesi
D) Bireyin isteklerinin göz önünde bulundurulması
E) Normların başka toplumlar tarafından da kabul görmesi
(2006-ÖSS)

7. Platon, Sparta ile yapılan Pelopones Savaşları sırasında Atina kültürünün yıkılmasını gözlemler ve bunun etkisiyle ütopya için bir taslak olabilecek "Devlet" adlı eserini hazırlar. Benzer şekilde Roma'nın Vizigotlar tarafından yerle bir edilmesine tanık olan Aziz Augustinus, bu dünya yerine öteki dünyada bir ütopyadan söz eden "Tanrı Devleti"ni yazar. Thomas Hobbes, İngiltere'deki iç savaş sırasında sürgündeyken "Leviathan"ı yazarak barış ve refah içinde yaşayan bir devlet yaratmaya çalışır.
Bu parça ütopyalarla ilgili aşağıdaki yargılardan hangisini destekler?

A) Mükemmel bir toplum oluşturulabilir.
B) Her insanda mutlu olma isteği vardır.
C) Yurttaşların erdemli olabilecekleri toplumsal bir düzen vardır.
D) Gereksinimler farklı olduğundan ütopyalar da farklıdır.
E) İnsan bencil bir varlık olduğundan toplumsal düzen sağlanmalıdır.
(2010-YGS)

3. ÜNİTE: Felsefenin Temel Konuları ve Poblemleri

Konu	Siyaset Felsefesi	30 dk.
Kazanımlar	10.3.6. Siyaset felsefesinin konusunu ve problemlerini açıklar.	

1. Yönerge ***Aşağıdaki ifadelerden her biri, bir kavrama karşılık gelmektedir. İfadelerin karşılık geldiği kavramın bulunduğu kutucuğu örnekte olduğu gibi işaretleyiniz.***

1. Tablo

No.	İFADELER	SİYASET	SİYASET FELSEFESİ	SİYASET BİLİMİ
1	Yönetme, idare etme anlamına gelir.	X		
2	Yönetimle ilgili olarak "olanı" inceler, açıklar ve yasaları bulmaya çalışır.			
3	Yönetimle ilgili, olması gerekeni, siyasi yaşamı ve devletin özünü araştırır.			
4	Toplumsal düzeni sağlamak için yapılan faaliyettir.			
5	Yönetimin tanımını, doğasını ve amacını ele alır ve olması istenenin özelliklerini araştırır.			
6	Yönetim alanına giren tüm olguları bilimsel olarak araştırır ve genel sonuçlara ulaşmaya çalışır.			

2. Yönerge ***Aşağıda hak, adalet ve özgürlük kavramlarının tanımları verilmiştir. Bu tanımlardan yola çıkarak 2. tablodaki ilgili yerleri örnekte olduğu gibi doldurunuz.***

Hak: Hukuk düzeninin insanlara sağladığı yetkilerdir. Kişi menfaatlerinin hukuk kurallarınca korunmasıdır.

Adalet: Bir kimsenin haklarıyla başkalarının hakları arasından bir uyumun bulunması, hak ve hukuka uygun olma durumu.

Özgürlük: Kişinin kendi iradesiyle kimseye zarar vermeden düşünmesi ve davranmasıdır.

2. Tablo

No.	AÇIKLAMA	AÇIKLANAN KAVRAM	ÖRNEK
1	İnsana Tanrı, kral, yasa, toplum gibi bir otorite tarafından verilen yetki, özgürlük ya da serbestliktir.	**Hak**	Özel hayatın gizliliği
2	Kişinin kendi iradesiyle başkalarına zarar vermeden zorlama ve kısıtlama olmaksızın düşünmesi, seçimlerde bulunması ve davranmasıdır.		
3	Devletin farklı, hatta karşıt çıkarları olan insanlar arasında hakka uygun bir denge oluşturmasıdır. Herkesin hak ettiğini almasıdır.		

3. Yönerge ***Aşağıda "İktidarın kaynağı nedir?" sorusuna ilişkin üç farklı görüşe ait açıklama ve T. Hobbes'un bu konudaki görüşlerinin yer aldığı bir metin verilmiştir. Yapılan açıklamalardan da yararlanarak metinden çıkarılabilecek ifadeleri 3. tabloda verilen örnekte olduğu gibi işaretleyiniz.***

İKTİDARIN KAYNAĞI NEDİR?	
1. DOĞALCI GÖRÜŞ	Devlet, zorunlu bir kurumdur. Toplumun içten ve dıştan gelebilecek tehlikelere karşı korunma ihtiyacından doğar.
2. DİN (TANRISAL BUYRUK)	Devlet, Tanrı'nın istediği bir kurumdur. İktidar sahipleri, Tanrı'nın yeryüzündeki temsilcileridir. İktidar, toplumu Tanrı'nın koyduğu bu yasalara uygun şekilde yönettiği sürece meşrudur.
3. TOPLUMSAL SÖZLEŞME	Devlet, ortak iradenin (sözleşmenin) bir ürünüdür. Yönetilenler, iktidara anlaşma yolu ile kendilerini yönetme yetkisini vermiştir.

Metin

T. Hobbes'e göre doğa durumundayken devlet olmadıkça herkes herkese karşı daima savaş hâlindedir. İnsanlar kendilerini durduracak bir güç olmadığı zaman, herkesin eşit ve özgür olduğu bir olgu ortaya çıkar. Bu olguda savaş durumu kaçınılmazdır. Her insanın gayesi yaşamadır ve insan bunu gerçekleştirmek için kendisine tehdit unsuru olarak gördüğü her insanı yok eder. Savaş durumunda ilerleme olmaz, sürekli gerileme olur. Toprak işlemez, üretilen mallar gemi yoluyla taşınmaz, ulaşım yoktur. Savaş durumuna karanlık, belirsiz, karanlık nedeniyle hiçbir yol alınamayan sadece insanları şiddete, güvensizliğe iten duyguların olduğu bir dönem denilebilir. Ölüm korkusu ve güvensizliğin olduğu yerde hep bir çatışma ve birbirini yok etme davranışları görülür. Hobbes'a göre devletin varlık kazanması, doğa durumunda bulunan insanların kendi iradeleriyle aralarında anlaşarak bazı haklarını bir güce devretmelerinin bir sonucudur.

3. Tablo

No.	İFADELER	
1	İktidarın kaynağı toplumsal sözleşmedir.	X
2	İnsan, doğa durumunda özgür ve eşittir.	
3	Çatışma durumu, ilerlemenin itici gücünü oluşturur.	
4	Devletin kullandığı güç meşrudur.	
5	İnsan, doğa durumunda çatışma ve savaş hâlindedir.	
6	Doğa durumundan toplum durumuna geçiş uzlaşma ile olmuştur.	
7	Devlet, Tanrı'nın istediği bir kurumdur ve kaynağını Tanrı'dan alır.	
8	Devlet, her türlü gücü sınırsız bir şekilde kullanma yetkisine sahiptir.	
9	Devlet kendi başına bir amaç değil, barışı sağlamak için bir araçtır.	
10	Devlet, dışarıdan gelebilecek tehlikelere karşı korunma amacıyla ortaya çıkmıştır.	

U. Argun, Thomas Hobbes'un Devlet ve Siyaset Anlayışı (Yüksek Lisans Tezi)

4. Yönerge ***Aşağıda verilen bilgi notundan yararlanarak 4. tabloda yer alan açıklamaları yansıtan yaklaşımı karşılarına yazınız.***

Bilgi Notu: Düşünürler, İlk Çağ'dan bu yana insan ve toplumun doğasını araştırarak ideal bir devlet düzeninin olup olmadığını anlamaya çalışmışlardır. Kimi ideal bir devlet düzeninin mümkün olamayacağını ileri sürerken kimi ise ideal bir devlet düzeninin mümkün olabileceğini ileri sürmüştür.

İDEAL BİR DEVLET DÜZENİ VAR MIDIR?

İdeal bir devlet düzenin varlığını reddedenler.

Herkesi mutlu edebilecek ideal bir devlet düzeni mümkün değildir.

***Sofistler**
***Nihilistler**

İdeal bir devlet düzenin varlığını kabul edenler.

İdeal bir devlet düzenini belirleyen ölçütler:

1. Özgürlüğü temel alan yaklaşımlar (LİBERALİZM)

2. Eşitliği temel alan yaklaşımlar (SOSYALİZM)

3. Adaleti temel alan yaklaşım (SOSYAL DEVLET)

4. Tablo

No.	AÇIKLAMA	YAKLAŞIM
1	Bu düşünceye göre devlet ekonomi ve ticaret konularından elini çekmeli ve bu alanlarda denetleyici olarak görev almalıdır. İnsanlar dil, din, düşünce ve üretim alanında serbest olmalıdır.	
2	Herkes için geçerli, evrensel bir bilgi mümkün değildir. Eğer geçerli evrensel bir bilgi yoksa herkes için geçerli evrensel bir düzen de olamaz. Tek sözleşme yerine herkese göre ideal bir sözleşme vardır.	
3	Ekonomik serbestlik ile toplumsal denge zenginlerin lehine bozulmuştur. Toplumsal sınıflar ortaya çıkmıştır. İnsanları serbest bırakmak yerine herkese eşit imkân ve fırsatlar verilmelidir.	
4	Serbestlik veya herkesin aynı haklara sahip olması ideal düzeni sağlamada yetersiz kalmıştır. Onun yerine ideal düzen, hukuka göre gerçekleşmelidir ve temelinde "herkese hak ettiği kadar adalet" ilkesi yatmalıdır.	
5	Üretim araçları bireylerin yerine devletin elinde olmalıdır çünkü özel mülkiyet toplumsal sınıfların ve eşitsizliklerin ortaya çıkmasına yol açmıştır.	

5. Yönerge ***Yukarıdaki bilgi notundan yararlanarak aşağıdaki ifadeleri tamamlayınız.***

1.	İdeal bir devlet düzeni mümkün değildir, çünkü ....
2.	İdeal bir devlet düzen vardır ve temelinde **adalet** olmalıdır, çünkü ....
3.	İdeal bir devlet düzeni vardır ve temelinde **özgürlük** olmalıdır, çünkü ....
4.	İdeal bir devlet düzeni vardır ve temelinde **eşitlik** olmalıdır, çünkü ....

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

1. Aşağıdaki ifadelerden doğru olanların karşısına "D", yanlış olanların karşısına ise "Y" yazınız.

No.	İFADELER	D/Y
1	Siyaset felsefesi; egemenliğin kaynağı, meşruiyet biçimleri, otorite türleri, ideal yönetim biçimlerini konu alır.	
2	Hukukun bireylere tanıdığı yetkilere eşitlik denir.	
3	T. Hobbes'a göre devlet, insanların kendi aralarında anlaşarak haklarını bir güce devretmelerinin sonucunda oluşmuştur.	
4	"İktidarın kaynağı nedir?" sorusuna verilen cevaplardan biri de Tanrı'dır.	
5	Liberalizme göre ideal devlet düzeni eşitlik kavramına dayalıdır.	

2. Rawls'a göre aristokrasiyle yönetilen veya kast sisteminin hâkim olduğu toplumlar adil değildir. Çünkü onlar insanın doğuştan gelen farklı özelliklerini kendilerine göre üstün görüp içselleştirmiş, bu özellikleri devletin temeli yapmışlardır. Ancak Rawls için doğadaki bu rastlantısal durumlar, ölüm gibi değiştirilemez değildir. Eğer toplumsal sistemdeki kurumlar adaletin iki ilkesine göre düzenlenirse adil bir toplum ortaya çıkar. Bu ilkelerden biri eşit temel özgürlüklere sahip olma, diğeri de sosyal ve ekonomik eşitsizliğin giderilmesi için kanunların en az avantajlı olanın yararına olacak şekilde düzenlenmesidir.

Bu parçadan aşağıdaki yargıların hangisine ulaşılabilir?

A) Adaletsizlik toplumsal yaşamın zorunlu sonucudur.

B) Doğanın sunduğu adaletsizlik, özgürlük ve eşitlik ilkeleriyle giderilebilir.

C) Doğuştan gelen farklı özellikler siyasi sistemler için zenginliktir.

D) Adaletsiz toplumlarda insanlar kaderlerini kabul etmelidir.

E) Adaletli toplumlarda toplumsal sınıflar doğuştan gelen farklılıklarla oluşur

(2018 TYT)

3. Doğanın bedensel ve zihinsel yetenekleri dağıttığı doğal durumda insanlar arasında saf bir eşitlik vardır. Bedensel olarak güçlü ve hızlı düşünen bir insanla zayıf ve yavaş düşünen insan arasındaki fark, birinin diğerine üstünlük iddiasını doğrulayacak kadar fazla değildir. Çünkü bedensel ve zihinsel olarak zayıf olan kişi, yeteri kadar insanla veya bir hile ile güçlü olanı öldürmeye yetecek kadar güçlü sayılır. Bu doğal eşitlik güçlü, zayıf herkesin ölüm korkusu yaşamasına ve diğer insanlara karşı güvensizlik hissetmesine neden olur. Bu güvensizliğin sonucu ise herkesin herkese karşı daimî bir savaş hâlinde olmasıdır. Bunu engellemek için insanlar kendi aralarında yaptıkları bir sözleşme ile bazı haklarını devlete devrederler.

Thomas Hobbes'un görüşlerini yansıtan bu parçaya dayanarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

A) İnsanlar barışı sağlamak için devletle sözleşme yaparlar.

B) İnsanlar doğuştan eşit oldukları için bir otoriteye ihtiyaç duyarlar.

C) Toplumsal yaşama geçişle insanlar arasındaki eşitlik güvensizliğe neden olur.

D) Devlet kendi başına bir amaç değil, barışı sağlamak için bir araçtır.

E) Devlet insanlar arasındaki sözleşmenin sonucudur.

(2016 YGS)

4. Hobbes'a göre kılıcın zoru olmadan sözleşmeler kelimelerden ibarettir ve bu hâliyle sözleşmelerin insanı korkutacak gücü yoktur. Adaletin etkili biçimde var olabilmesi de devletin araçları tarafından uygulanmasına bağlıdır.
Aşağıdakilerden hangisi bu parçadan çıkarılabilecek bir sonuçtur?

A) Yasaların yaptırım gücü olmalıdır.

B) Devletin temelini yasalar oluşturur.

C) Devlet sözleşmeye dayanır.

D) Adalet devletten bağımsız evrensel bir değerdir.

E) İktidar tek bir elde toplanmalıdır.

(2016 YGS)

5. Rousseau, yasa yapmanın ya da yasaları değiştirmenin Yunan kent devletlerinde olduğu gibi yani bütün halkın bir araya gelip istişare ederek sonra da oylayarak yapılması gerektiğine inanıyordu. Bu şekilde "genel irade" ortaya çıkmış oluyordu. Böylece her bireyin kendi istediği olmasa da bir bütün olarak toplum için iyi olanın uygulanacak olduğuna dair bir güven vardı. Bu tüm toplum için iyi olanın ortaya konacağına dair bir idrakın varlığı, halkın kendilerini yönetmek için seçtiği kişilere bu yasaları uygulamaya geçirme görevini verirken rahatlık sağlardı. Çünkü bütün halkın birlikte hareket ederek yaptığı bu yasalar herkesi mutlak olarak bağlamaktaydı.
Bu parça, siyaset felsefesinin aşağıdaki sorularından hangisinin sorgulanmasına örnek oluşturur?

A) Bürokrasiden vazgeçilebilir mi?

B) En mükemmel yönetim biçimi hangisidir?

C) İktidar kaynağını nereden alır?

D) Bireyin temel hakları nelerdir?

E) Sivil toplumun anlamı nedir?

(2015 YGS)

6. Toplumsal varlık olarak bir arada yaşamak zorunda olan insanlar arasında, çeşitli istek ve amaçların bir noktada çatışacak şekilde toplanması nedeniyle bir çekişme durumu ortaya çıkar. Eğer ortada uyuşmazlıkları önleyecek bir erk olmazsa çatışmalar insanlığın yok olmasına yol açar. Böyle durumlarda kural koyucuya sahip olma ve ona boyun eğme gereği duyulur. Bu ihtiyacı giderecek kurum da devlettir. Üstün bir otoriteye sahip olan devlet ve onun koyduğu kurallar, bireyi diğer insanların saldırı ve eziyetlerinden korur.

İbn-i Haldun'un görüşlerini yansıtan bu parçadan aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılabilir?

A) Devlet, toplumu baskı altında tutabilmek için sınırsız yetkiyle donatılmalıdır.

B) Devletin varlığı doğal ve zorunludur.

C) Devlet toplumsal iradenin ürünüdür.

D) Devlet, bireylerin ve kurumların karşılıklı güveniyle varlığını sürdürür.

E) Devlet, mutlak bir güç değil toplumun amaçlarını gerçekleştirmek için bir araçtır.

(2011 YGS)

3. ÜNİTE: Felsefenin Temel Konuları ve Problemleri

Konu	**SANAT FELSEFESİ**	25 dk.
Kazanımlar	10.3.7. Sanat felsefesinin konusunu ve problemlerini açıklar.	
Gerekli Materyaller:	Süleymaniye görseli, çalışma kâğıdı, kalem	

1. Yönerge

Öğrencilerin metin ve görselden faydalanarak aşağıda verilen soruları cevaplamalarını sağlayınız.

Süleymaniye Camii

Muhteşem Sanat Eseri Süleymaniye

İstanbul yedi tepeden oluşmuştur. Bu tepelerden birini taçlandıran ve ona ayrı bir güzellik veren Mimar Sinan'ın ortaya çıkardığı sanat eseri olan Süleymaniye Camii'dir. Bu muhteşem sanat eseri İstanbul'un hangi yöresinden bakılırsa bakılsın, tüm zarafeti ve ihtişamıyla görülür ve seyredilir. Türk mimari sanatında klasik dönemin kurucusu ve geliştiricisi olan Mimar Sinan, sanatının üstünlüğünü Süleymaniye ile açık bir şekilde ortaya koymuştur. Cami'nin içinde hat sanatının en güzel örnekleri sergilenmiştir. Camide bulunan sanat eserleri o dönemin yetenekli sanat ustaları tarafından başarılı bir şekilde yapılmıştır. Mimar Sinan'ın camilerinin, mimarlık tarihindeki büyük yerini oluşturan temel faktörlerden biri de sanatla mimariyi birleştirerek uyguladığı üstün teknolojidir. Her biri 3 şerefeli 75 metre yüksekliğinde 4 minareye sahip olan caminin kubbesi 53 metre yüksekliğindedir. Mabedin bir ana kubbesi, iki yarım kubbesi ve iki çeyrek kubbesi ile on küçük kubbesi vardır. Ana kubbe dört fil ayağına kubbe kemerleri ise dört büyük granit sütuna istinat etmektedir. 32 pencereli kubbe 27,25 metre çapında ve yerden 53 metre yüksekliktedir. Sedanın aksini kuvvetlendirmek için kubbenin içine ve köşelere ağzı iç tarafa açık bir şekilde yerleştirilen 50 cm. boyunda 64 küp bulunmakta, bu sayede hassas bir akustik meydana gelmektedir. Bu sanat eseri görende hayranlık duyguları uyandırır. Nitekim Süleymaniye Camii'nin kandil islerinin bir hacimde (is odası) toplanarak mürekkep yapımında kullanılması ve aynı Camiin akustik özellikleri dillerde dolaşmaktadır. Süleymaniye Camii içinde barındırdığı özellikleriyle dünya sanat eserleri içinde yerini almıştır. Hiçbir sistem sanatını tesis etmeden yaşayamaz. Kanuni'yi yaşatan da şairler, mimarlar, sanatkârlardı. Sanatçılar hem mekândan etkilenen hem de mekânı etkileyen, onu ölümsüz kılan insanlardır. Süleymaniye de bulunduğu edebî eserlerde semte ruhunu veren temel bir yapı olarak yer alır.

http://www.fatih.gov.tr/suleymaniye-camii (görsel alınmıştır)

https://core.ac.uk/reader/50613680 (Doç. Dr. M. KAYILI'dan etkinlik için düzenlenmiştir.)

1. *Süleymaniye Camiisi'ni sanat eseri yapan özellikler nelerdir?*

2. *Bu sanat eserinde ne tür ayrıntılar dikkatinizi çekmektedir?*

3. *Sanat eseri olan Süleymaniye Camisi İstanbul şehrine anlam kazandırır mı?*

4. *Bu eserin sanat felsefesinin konusuna girip girmediği konusunda fikirlerinizi belirtiniz.*

2. Yönerge

Öğrencilere aşağıda verilen soruları yöneltiniz. Verilen cevapların tartışılmasını sağlayınız.

1. *Bu sanat eserinin farklı bir duygu veya heyecan verdiğini söyleyebilir misiniz?*

2. *Sanat eserinin özellikleri neler olmalıdır?*

3. *Bu sanat eserini diğer sanat eserlerinden ayıran özellikler nelerdir?*

3. ÜNİTE: Felsefenin Temel Konuları ve Problemleri

Konu	Sanat Felsefesi	20 dk.
Kazanımlar	10.3.7. Sanat felsefesinin konusunu ve problemlerini açıklar.	

1. Yönerge

Öğrencilerin aşağıdaki metni okuyarak tabloda yer alan ifadeleri estetik beğeni olup olmaması açısından değerlendirmelerini sağlayınız.

Kant, "Beğeni yargısını belirleyen haz (veya hoşlanma) tümüyle çıkar veya yarar fikrinden uzaktır." diyor. Yarar, bir objenin varlığına duyulan bir ilgiyi ve isteği gösterir. Ama bir şeyin güzel olup olmadığı söz konusu olduğunda hiç kimse o şeyin varlığı ile ilgilenmez. Yani estetik hoşlanma, güzel dediğimiz objenin varlığından hiçbir karşılık beklemeden duyulan salt bir hoşlanmadır. Kant' a göre güzellik hakkındaki bir yargıya pek az da olsa bir yarar veya çıkar düşüncesi karışırsa ona artık salt bir beğeni yargısı denemez.

Kaynak: "Kant Estetik'inde Güzel ve Yüce Değerleri" Neclâ Arat, Felsefe Arkivi, Yıl 1977, Sayı 21 (s.72)

İfadeler	Estetik beğeni	Estetik beğeni değil
Müzik eserinde melodiler arasındaki uyumu beğenmek	X	
Arkadaşlarının beğendiği filmi hoşlanmasa da izlemek		
Okunan şiirin insanda bıraktığı haz		
Annesini gören çocuğun yaşadığı mutluluk		
Güneşin batışını hayranlıkla izlemek		
Tablonun açık artırmadaki satışından keyif almak		
Evin mimarisinin insanda bıraktığı hoşluk		
Yeni aldığı ayakkabının yaşattığı sevinç		
Yemeğin damakta bıraktığı lezzet		

2. Yönerge

Öğrencilerin aşağıdaki metni okuyarak tabloda verilen ifadeleri sanatın veya zanaatın özelliği olması açısından örnekte verildiği gibi işaretlemelerini sağlayınız.

Yaratma ile hüner, ustalık ya da el becerisi birbirinden ayrı şeylerdir. Ancak onların ayrı olması, aralarında bir ilgi olmadığı anlamına gelmez. Üstelik bu ilgi, birbirini destekleyen, birinin diğerine "yataklık" ettiği biçimde bir ilgi de olabilir. Örneğin eli çekiç tutmaya yatkın olmayan, böyle bir alışkanlık, bir beceri kazanmamış olan bir kişinin heykeltıraş olması olanaklı mıdır? Ama bu, her eli çekiç tutmaya yatkın olanın (zanaatçının) heykeltıraş (sanatçı) olacağı anlamına gelmez. Ne ki bunun tersi doğrudur. Yani her taş ustası heykeltıraş değildir ama her heykeltıraş taş ustasıdır. Zanaat, sanat için gerekli koşuldur ama yeterli değildir. Bu yeterli olmayış, sanatın zanaattan ayrı bir yaratmayı gereksediğini gösterir.

Kaynak: Soykan, Ö. "Sanatın Neliği - Sanatçının Kimliği Sorunu". Felsefe Arkivi (2013) s. 117

İfadeler	Sanat	Zanaat
Estetik beğeniye hitap eder.		
Alıcısına pratik fayda sağlar.		x
Tek ve özgündür.		
Taklit yoluyla fazla üretilebilir.		
Ürünleri kalıcıdır.		
Ürünleri kişiseldir.		
Üretim kaygısı maddi kazançtır.		
El hünerinin olması yeterli değildir.		
Amacı, duyguları en güzel hâliyle ifade edebilmektir.		

3. Yönerge

Öğrencilerin aşağıdaki metinleri okuyarak karşılarına metnin hangi sanat kuramını temsil ettiğini işaretlemelerini (X) sağlayınız.

Metinler	Taklit Olarak Sanat	Yaratma Olarak Sanat	Oyun Olarak Sanat
Sanat; insanı bu dünyadan alıp farklı bir dünyaya götürür, zamanı durdurur. Ona bu dünyanın bütün dertlerini unutturur. İnsan bir çocuk gibi kendini kaptırır sanattan aldığı hazza. Özgürleşir, kendini en güzel hâliyle ifade eder.			
Doğadaki uyum mükemmeldir. Sanatçı bu uyum ve güzelliğe hayran olur. Doğadan aldığı güzelliği en ince ayrıntısına kadar eserine aktarır. Eserini küçük dokunuşlarla mükemmelleştirir.			
Yönetmen bazı film ve dizilerin çekildiği mekânları o kadar güzel aktarır ki seyirci hayran kalır. Filmin çekildiği yerleri görmek, mekânın güzelliğini hissetmek ister. Ne zaman ki o mekâna varır, güzelliğin yönetmende olduğunu hayal kırıklığı ile fark eder.			

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

1. Ege'deki bir koyu, tasarladığı otele uygun olduğu için güzel bulan bir mimar ya da incelemek istediği canlıları barındırdığı için beğenen bir biyolog estetik bir tavır içinde değildir. Aynı koyu yalnızca kıyıya vuran dalgaların izlerinden, yamaçtaki ormanın suya yansımasından etkilenerek beğenen bir kişinin bu tavrı estetiktir.
Buna göre aşağıdakilerden hangisi estetik tavrın belirleyici bir özelliğidir?

A) Kişinin bir nesneyi kendi ölçütlerine dayanarak beğenmesi
B) Kişinin hoşuna giden bir nesnenin çoğunluk tarafından da beğeniliyor olması
C) Kişinin ilgi duyduğu nesneye çıkar gözetmeyen bir beğeni ile yönelmesi
D) Kişinin beğenisinin nesnenin bütününe değil belirli özelliklerine yönelik olması
E) Kişinin bir nesne ile ilgili beğenisini başkalarıyla paylaşmak istemesi
(1999-ÖSS)

2. Michelangelo bir anıt heykel yapmak üzere görevlendirilir. Heykelinde kullanacağı malzeme için mermer ocağına gider. Sanatçı, kendilerini eşsiz heykellere dönüştürecek yontma kalemini bekler gibi görünen o mermer kütlelerin karşısında coşkuyla kendinden geçer. Böylece ocaklarda altı aydan fazla zaman geçirir. Oysa mermer kütlelerin içinde uyuyup kalmış figürleri kurtarmak için bir an önce işe koyulması gerekirdi.
Bu parçaya göre sanatçının işlevi aşağıdakilerden hangisidir?

A) İdeale uygun sanat eseri ortaya koymak
B) Doğayı aynen yansıtmak
C) Yeni bir form yaratmak
D) Hayal gücünün sınırlarını zorlamak
E) Malzemeyle sınırlı sanat etkinliğinde bulunmak
(2010-YGS)

3. "Bir sanatçı hiçbir zaman ideal koşullar altında çalışmaz. Aksi takdirde eseri ortaya çıkmaz. Sanatçı, dünya mükemmel olmadığı için vardır. Sanat kusurlu bir dünyadan doğar."
Ünlü yönetmen Andrei Tarkovsky'nin bu sözü, sanat eserinin hangi özelliğini vurgulamaktadır?

A) Biricikliğini
B) Evrenselliğini
C) Kalıcılığını
D) Güzelliğini
E) Eleştiriciliğini
(2014 YGS)

4. Sanat yapıtları hakkında "güzel" veya "çirkin" gibi yargılarda bulunuruz. Kimi filozoflara göre bu yargılar, bilimdeki "Belli koşullarda su yüz derecede kaynar." türündeki yargılardan gerek biçim bakımından gerek içerik bakımından farklıdır. Bilimdeki yargılar; genelgeçer, nesnel ve koşullu yargılardır. Ama estetik yargılar, örneğin bir şiirden, bir resimden haz duyduğumuzda dile getirdiğimiz yargı, hep bizim ruhsal durumumuzu, haz duyup duymadığımızı belirten öznel yargılardır. Çünkü birisinin "güzel" bulduğu bir resmi veya müzik parçasını, bir başkası güzel bulmayabilir yani beğenmeyebilir.
Bu parçadan aşağıdaki yargıların hangisine ulaşılabilir?

A) Bilimdeki yargılar ile estetikteki yargılar birbirine benzer.
B) Sanat yapıtı öznel yaşantıların nesnelleştirilmiş biçimidir.
C) Sanat yapıtındaki güzel, doğadaki güzelden daha etkileyicidir.
D) Estetik yargıların kişiden kişiye değişmesi beğeni farklılığındandır.
E) Felsefenin görevi, estetik yargıyı ve beğeniyi öznellikten kurtarmaktır.
(2015 YGS)

5. Platon'a göre bir sanat eserinin güzelliği, ideasından aldığı pay ile doğru orantılıdır. Yani onlar aslında gerçek güzelliğin kopyalarıdır.
Bu parçadan aşağıdaki yargıların hangisine ulaşılabilir?

A) Gerçek güzel, sanat eseridir.
B) Güzelin varlığı sanatçıya bağlıdır.
C) Sanat eserinden bağımsız bir güzel ideası vardır.
D) Güzel, herkes tarafından beğenilendir.
E) Güzel, toplum için faydalı olandır.
(2016 YGS)

6. 2007 yılında bir kemancı Washington şehrinin metrosunda bir konser verdi. Daha ziyade bir mahalle delikanlısını andıran müzisyen bir çöp kutusunun hemen yanında, duvara dayanmış bir hâlde, 45 dakika boyunca ünlü bestecilerin klasikleşmiş eserlerini çaldı. Bu esnada bin yüz kişi hiç durmaksızın yanından koşar adım geçti. Yedi kişi bir andan biraz daha uzun bir süre durdu. Kimse alkışlamadı. Durup bakmak isteyen çocuklar oldu ama anneleri tarafından sürüklenerek götürüldüler. Onun, dünyanın en çok aranan ve beğenilen virtüözlerinden Joshua Bell olduğunu kimse bilmiyordu.
Bu parçadan aşağıdaki yargıların hangisine ulaşılabilir?

A) Güzellik objenin bir özelliği değil süjenin zihnindedir.
B) Doğadan esinlenmemiş bir eserin güzelliğinden söz edilemez.
C) Bir objenin sanat eserine dönüşmesi o objenin estetik özelliğinden kaynaklanır.
D) Sanat için önemli olan sanatçının gösterdiği estetik tavırdır.
E) Obje estetik değerini süjeye dikte eder.
(2017 YGS)

7. Dışavurumculuk akımına göre sanatçının yaratma süreci bir eylemdir. Bu süreçte sanatçının duyguları, sezgileri, tavırları açığa çıkar ve yapıta yansır. Sanatın temeli nesne, yapıt veya ürün değil, sanatçının tecrübeleri ve hisleridir. Sanat eserinin değeri; yaratıcı ruhun tazeliği, bireyselliği, özgünlüğü ve içtenliği tarafından belirlenir. Sanatçının gerçekliğe bağlı kalmak, alımlayıcısının hoşuna gitmek veya takdirini kazanmak gibi bir sorumluluğu yoktur.
Bu parçada sanat eserinin aşağıdaki özelliklerinden hangisi vurgulanmaktadır?

A) Kalıcı olma
B) Yaratıcı olma
C) Evrensel olma
D) Temsil edici olma
E) Kişisel olma
(2018 YKS)

8. Beğeni yargısı, nesnenin varlığına yönelik öznel bir ilgi içermeyen, kişisel hoşlanma veya hoşlanmama duygusundan arınmış, sadece nesnenin niteliklerini merkeze alan bir yargıdır. Bu demektir ki hiçbir karşılık gözetmeyen bir seyir, güzelliği görecektir. Güzellik nesnenin taşıdığı bir şeydir. Bu da beğeni yargılarında keyfilik olmadığı anlamına gelir. Hiçbir çıkar gözetmeyen, kavramsız bir beğeni yargısı apriori, genelgeçer, zorunlu bir yargıdır.
Bu parçadan aşağıdaki yargıların hangisine <u>ulaşılamaz</u>?

A) Güzellik nesneye içkindir.
B) Zevkler ve renkler tartışılmaz.
C) Estetik yargılar göreli değildir.
D) Güzellik öznel değil nesneldir.
E) Güzel ile faydalı farklı şeylerdir.
(2019 YKS)

4. ÜNİTE: Felsefi Okuma ve Yazma

Konu	Felsefi Okuma Yazma	20 dk.
Kazanımlar	10.4.1. Felsefi bir metni analiz eder.	
Gerekli Materyaller: Çalışma kâğıdı		

Yönerge ***Öğrencilerin aşağıda verilen metni okuyarak metne yönelik soruları cevaplamalarını sağlayınız.***

YAŞAMIN ONAYLANMASI

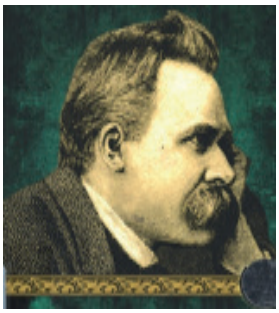

Friedrich Nietzsche

Nietzsche'nin düşüncesinde yaşam, kendi içinde düzensizlik ve anlamsızlık barındırır. İnsan bu anlamsızlığı sanatla aşmaya çalışır. Sanat; yaşamı tüm yanlarıyla yücelten, anlamlandıran yüksek bir değerdir. İnsana yaşam hakkında bilinç kazandırır. İnsan, yaşamında ürkütücü ve katlanılamaz gerçeklerin (hakikat) verdiği iç sıkıntısı ve bunalımı derinden yaşar. Nietzsche, sanatı bunalımın aşılmasında yol gösterici olarak işaret eder. Sanatın insanı yaşamın içine katan, ruhsal dünyanın imkânlarıyla teskin eden taraflarını Dionysosçu ve Apolloncu anlayışla yorumlar. Dionysosçu sanat tiyatro, müzik, dans ürünleriyle coşkuya, yaratıma, insanın tutukluğundan kurtulmasına, duyguların boşalmasına, onları ölçü sınır koymadan yaşamaya ve zincirlerinden kurtularak özgürleşmesine olanak sağlar. Apolloncu sanat şiir, resim, heykel ürünleri ile içe dönüklüğü ve insana dinginlik veren yapısıyla insanın acıdan veya coşkudan zorlanmış yanını dizginler ve rahatlatır. İnsan Apolloncu ve Dionysosçu anlayışın sentezi yoluyla yaşamı tecrübe eder. Kendi öznel gerçeklerini oluşturur ve bilinci vasıtasıyla onları biçimlendirir. Zira yaşam korkunç gerçeklerle dolu, anlamsız ve saçmadır. Nietzsche'nin, Tragedyanın Doğuşu'ndaki deyişiyle insan bir kez görmüş bulunduğu gerçeğin bilinciyle şimdi her yerde yalnızca varlığın korkunçluğunu ya da saçmalığını görür. Bu surette insan saçmalığa anlam yükleyerek kendisinin, kimliğinin ve özgürlüğünün belirleyicisi olmak gibi merkezi bir konumu elde etmeye çabalar.

SORULAR

1. Metinde "gerçek, bilinç" ve "özgürlük" kavramlarıyla ne anlatılmak istenmektedir?

2. Metinde varoluşla ilgili hangi felsefi problem ele alınmaktadır?

3. Nietzsche'nin insanın varoluşana yönelik düşünceleri nelerdir?

4. Nietzsche'nin görüşleri insanın varoluşsal sorunlarını çözmede nasıl katkı sunabilir?

Bu Sayfa Boş Bırakılmıştır

4. ÜNİTE: Felsefi Okuma ve Yazma

Konu	Felsefi Okuma Yazma	20 dk.
Kazanımlar	10.4.2. Verilen konu hakkında alternatif görüşler geliştirir.	
Gerekli Materyaller: Çalışma kâğıdı		

Açıklama: Metin alıntılarına yer verilerek öğrencilerin bu alıntılardaki konu veya durumla ilgili öne sürülen görüşleri belirlemeleri ve "Bu konuya farklı bir açıdan bakılabilir mi?", "Bu konuyla ilgili sizden görüş öne sürmeniz istenseydi görüşünüz ne olurdu?" gibi sorulardan hareketle aynı konuyla ilgili özgün görüşler geliştirmeleri sağlanır.

Yönerge ***Öğrencilerin aşağıda verilen metni okuyarak metne yönelik soruları cevaplamalarını sağlayınız.***

ÖZ- ŞEFKAT (BİLİNÇLİ FARKINDALIK)

Öz-şefkatli bireyler acı çekmenin ya da kusursuz olamamanın insan yaşamının kaçınılmaz bir yönü olduğunu bilir, yaşanılan sorunun kendisine özgü olmadığını ve tüm insanlık tarafından deneyimlendiğini kabul eder. Öz-şefkatli bir birey olumsuz benlik ile ilgili duygularına dengeli bir bakış açısıyla bakabilir ve böylece kişisel acılarını bastırmaz, inkâr etmez, abartmaz ya da dramatize etmez. İstenilen şeylerin gerçekleşmemesiyle ortaya çıkan hayal kırıklığı sıklıkla gerçekçi olmayan "Acı çeken ya da bu hataları yapan tek insan benim." gibi düşünmeyle izolasyon duygusunun yayılmasına neden olur. Kişi, deneyimlerini kendisini diğer insanlardan ayrı tuttuğu bir perspektiften yorumladığında diğerlerinin de benzer deneyimler yaşadığını unutabilmektedir. Fakat tüm insanlar acı çeker. İnsan olmanın tanımı ölümlü, incinebilir ve kusurlu olmak anlamına gelir. Bu nedenle öz-şefkat acı çekmeyi ve kişisel başarısızlığın tüm insanların paylaştığı bir deneyim olarak tanımlanmasını içerir.

Osman Yağbasanlar'ın Kavramsal Bir Bakış: Öz-Şefkat adlı çalışmasından alıntılanmıştır.

SORULAR

1. Öz-şefkat ile ilgili metinde anlatılmak istenen görüş nedir?

2. Narsisizm insanın kendini fiziksel ve ruhsal açıdan çok beğenme, hayran olma veya sevmesi anlamına gelir. Öz-şefkat konusuna narsisizmin bakış açısıyla yaklaşılabilir mi? Açıklayınız.

3. İnsanın olumsuz deneyimleri karşısında duygu ve düşüncelerini yönlendirebilecek bir şeyler önerseydiniz neleri ileri sürerdiniz?

Bu Sayfa Boş Bırakılmıştır

4. ÜNİTE: Felsefi Okuma ve Yazma

Konu	Felsefi Okuma Yazma	20 dk.
Kazanımlar	10.4.1. Felsefi bir metni analiz eder.	
Gerekli Materyaller: Çalışma kâğıdı		

Yönerge ***Öğrencilerin aşağıda verilen açıklamaları inceleyip verilen metni okumaları ve ilgili soruları cevaplamaları sağlanır.***

Felsefi Metin Analizi

✓ Herhangi bir ifadenin belirli bir düzen içinde yazılı olarak somutlaşmış hâline metin denir. Felsefi metin, pek çok kurucu ögeden oluşur: Problem, kavram, iddia, karşı iddia, gerekçe, açıklama ve eleştiriler bunlar arasında öne çıkanlardır. Felsefi metnin ögelerinin kendi içinde tutarlı bir yapı sergilemesi beklenir.

✓ Felsefi metin analizi, genel olarak o metni oluşturan ögeleri ayrıştırma ve aralarındaki ilişkileri ortaya koyma işlemidir.

Felsefi Metin Analizi İçin Öneriler

- ***Felsefi metin, kavram ve problemlere dikkat edilerek okunur.***
- ***Felsefi metinde geçen temel görüşler bulunur.***
- ***Felsefi metnin ana fikrine destek olan temel bileşenler anlamlarıyla beraber belirlenir.***
- ***Felsefi metin, dil açısından incelenerek ifadelerin anlam kontrolü yapılır.***
- ***Felsefi metindeki çıkarımlar mantık açısından incelenir. Bunların akıl ve mantık ilkeleriyle olan tutarlılığı kontrol edilir.***
- ***Temel görüşün ikna ediciliği ve sağlamlığı ortaya konur.***

İNSAN RASYONEL OLABİLİR Mİ?

Kendimi hep bir rasyonalist olarak düşünürüm ve bana göre bir rasyonalist, insanların rasyonel olmasını isteyen kişidir. Rasyonellik günümüzde birtakım sert eleştirilere uğramış bulunuyor; öyle ki ne anlama geldiğinin bilinmesi, bilinmesi durumunda da insanların elde edebilecekleri bir şey olup olmadığını kestirmek zordur. Rasyonelliği tanımlama sorununun biri teorik, öteki de pratik olmak üzere iki yönü vardır: Rasyonel düşünce nedir? Rasyonel davranış nasıldır? Faydacılık (pragmatizm) kanıların irrasyonel olduğunu, psikanaliz de davranışların irrasyonel olduğunu vurgular. Bu iki yaklaşım çoğu kimseyi, düşünce ve davranışların olumlu bir şekilde uyum gösterecekleri ideal bir rasyonelliğin var olmadığı görüşüne yöneltmiştir. Bu da söyle bir sonuca yol açar görünmektedir: Eğer siz ve ben değişik kanılara sahipsek bunu tartışmanın ya da tarafsız bir kişinin hakemliğine başvurmanın yararı yoktur. Yapabileceğimiz tek şey, parasal ve askeri gücümüz ölçüsünde etkili konuşma, reklam ya da savaş yollarıyla birbirimizle mücadele etmektir. Böyle bir bakış açısının çok tehlikeli, uzun dönemde ise uygarlık için yok edici nitelikte olduğu kanısındayım. Bu nedenle rasyonellik idealinin, onu yok edeceği düşünülen fikirlerden etkilenmediğini, düşünce ve yasama bir yol gösterici olarak eskiden taşıdığı bütün önemi koruduğunu göstermeye çalışacağım. (Bertrand Russell-Sorgulayan Denemeler)

SORULAR

1. Metinde hangi felsefi kavramlar geçmektedir? Nedir?

2. Metinde hangi felsefi problemler ele alınmaktadır?

3. Metne göre rasyonel düşünmek toplumsal yaşamda neden gereklidir?

Bu Sayfa Boş Bırakılmıştır

4. ÜNİTE: Felsefi Okuma ve Yazma

Konu	Felsefi Okuma Yazma	20 dk.
Kazanımlar	10.4.2. Verilen konu hakkında alternatif görüşler geliştirir.	
Gerekli Materyaller: Çalışma kâğıdı		

1. Yönerge ***Öğrencilerin bir konu hakkında alternatif görüş geliştirmeye yönelik aşağıda verilen açıklamayı okuyarak ilgili soruları cevaplamalarını sağlayınız.***

Alternatif fikirler hem konu ve kurama hem de yol ve yönteme dair olabilir. Metnin yorumlama ve değerlendirmelerinde aşağıdaki soruların cevaplanması yol gösterici olabilir

- Bu metinden neler öğrendiniz?
- Metnin kuramsal, yöntemsel veya pratiğe karşılık gelen, yenilik veya açılım sağlayan yanları var mıdır?
- Sizi en çok hangi görüş ve argümanlar etkiledi?
- Metindeki görüşlerin ve yargıların tümüne katılıyor musunuz?
- Siz olsaydınız hangi noktaları öne çıkarırdınız? Bu görüşleri desteklemek için hangi bilgi ve örneklere başvururdunuz?
- Siz olsaydınız konuyu işlerken hangi yol ve yöntemlerden yararlanırdınız?
- Siz bu konu hakkında neler düşünüyorsunuz?
- Yaptığınız analiz ve değerlendirmelerin, geliştirdiğiniz yeni fikir, argüman ve çözüm önerilerinin mevcut konuya veya yaşama dair nasıl bir katkısı olacağını düşünüyorsunuz?

SORULAR

1. Aynı konuda farklı görüşlerin olmasının nedenleri neler olabilir?

2. İnsanlar en çok hangi konularda farklı görüşleri savunmaktadır?

2. Yönerge ***Öğrencilerin aşağıda verilen metinleri karşılaştırmalı okuyarak ilgili soruları cevaplamalarını sağlayınız.***

► Sartre'a göre nesnelerle kurulan bilinç ilişkisi, insanlar arası ilişkiyi açıklamak için yeterli değildir. Bir insanla karşılaşma sırasında bir an, o insanın da bir bilince sahip olduğu ve beni bilincinin nesnesi yaptığının farkına varabilirim. İşte bu an, genelde utanmayla açığa çıkar. Bir öteki bilinç tarafından nesne hâline getirilmiş olmam sonucunda "öteki" için ne olduğumun farkına varırım ve "öteki"nin de bir bilinci olduğunu anlarım. "öteki", bana yönelmiş ve beni dilediğince yorumlayan bir başka özgürlüktür ve benim özgür dünyamdaki tüm nesneleri ve beni dilediğince yorumlayabildiği için benim rakibimdir.

► Levinas'a göre "öteki", "ben" ile karşılaştığında "ben"in tüm bencilliği sorgulanır. Sorgulamanın kaynağı "öteki" olmakla beraber, sorgulayan "öteki" değildir; "ben"in "öteki" karsısındaki utancıdır. "ben"i utandıran yabancı, "ben"in bilmediği ve daha önce hiçbir biçimde birlikte olmadığıdır. Ona dış dünyadan gelen ama onun bencilliğini yüzüne vurandır. "öteki", bütünüyle yeni olandır. Daha önce "ben"in yasadığı hiçbir deneyime benzemez. Bu yenilik "ben"e, alışkın olduğu, bildiği bencil dünyanın dışında da bir dünyanın var olduğunu anlatır. *

SORULAR

1. Parçalarda hangi konularda farklı görüşler ortaya konmaktadır?

2. Parçalardaki "öteki" hakkındaki görüşlerden farklı olarak neler düşünmektesiniz? Değerlendiriniz.

*Ebru Apaydın'ın "Levinas Felsefesinde Öznellik ve Öteki Problemi" Adlı Yüksek Lisans Tezi'nden derlenmiştir.

CEVAP ANAHTARLARI

1. Etkinlik

1. Yönerge

a. (D) c. (D) d. (Y) f. (D)
b. (Y) ç. (D) e. (Y) g. (D)

2. Yönerge

A Sütunu	B Sütunu
(d) 1. Gözlem	a. Bilimsel araştırma öncesi belirlenen probleme ilişkin olası çözüm yolları hakkında ortaya konulan, doğruluğu ya da yanlışlığı sınanmamış olan geçici çözüm önerisidir.
(c) 2. Deney	b. Bilimsel yöntemlerle desteklenip kanıtlanmış genel prensiptir
(e) 3. Teori	c. Bilinmeyen bir gerçeği bulmak, bir varsayımı, bir ilkeyi sınamak amacıyla yapılan işlemdir.
(a) 4. Hipotez	d. Bilimsel araştırmada ihtiyaç duyulan verilerin çıplak gözle veya araç kullanılarak izlenmesi yoluyla toplanmasıdır.
(b) 5. Yasa	e. Bilimsel yöntemler kullanılarak bir olgunun defalarca test edilmesiyle ulaşılan doğruluğu büyük ölçüde kabul edilmiş açıklamalardır.

3. Yönerge

a. Pratik değeri
b. Entelektüel değeri
c. Ahlaki değeri

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

1. (A)
2. (E)
3. (A)
4. (B)
5. (A)

2. Etkinlik

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

1. (D)
2. (A)
3. (A)
4. (B)
5. (E)

3. Etkinlik

A)	B)	C)
1. Egzistansiyalizm	1. (Y)	1. (C)
2. Ödev Ahlakı	2. (D)	2. (E)
3. Ahlaksal Determinizm	3. (D)	3. (A)
4. Utilitarizm	4. (Y)	4. (B)
5. Egoizm	5. (Y)	5. (E)

5. Etkinlik

1. Yönerge

Hallac-ı Mansur, insanı ve Tanrı'yı özdeş tuttuğu için panteist görüşü savunur.

2. Yönerge

Platon ve Aristoteles'in temel argümanı:
1. Evrenin başlangıcı vardır.
2. Başlangıç bir nedene bağlıdır.
3. "Evrenin nedeni Tanrı'dır." görüşünü savunur.

3. Yönerge

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

A)	B)	C)
1. Y	1. Din felsefesi	1. (C)
2. D	2. Panenteizm	2. (D)
3. D	3. Agnostisizm	3. (A)
4. D	4. Deizm	4. (B)

6. Etkinlik

1. 1. Siyaset bilimi
   2. Siyaset felsefesi
   3. Siyaset bilimi
   4. Siyaset bilimi
   5. Siyaset felsefesi
   6. Siyaset felsefesi
2. a) Hak
   b) Adalet
   c) Özgürlük
   ç) Meşruiyet
3. 1. Doğalcı görüş
   2. Ortak İrade
   3. Din
   4. Ortak İrade
   5. Doğalcı görüş
4. a) Eşitliği temel alan yaklaşım (Liberalizm)
   b) Özgürlüğü temel alan yaklaşım (Sosyalizm)
   c) Adaleti temel aklan yaklaşım (Sosyal devlet)

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

1. Öğrenci kendi öznel görüşüyle yanıtlayacaktır.
2. 1. Liberalizm (Özgürlüğü Temel Alan Yaklaşım)
   2. Sofistler
   3. Sosyalizm (Eşitliği Temel Alan Yaklaşım)
   4. Nihilizm
   5. Sosyal Devlet (Adaleti Temel Alan Yaklaşım)
3. B
4. D
5. C
6. C
7. D

7. Etkinlik

1. Yönerge

No.	İFADELER	SİYASET	SİYASET FELSEFESİ	SİYASET BİLİMİ
1	Yönetme, idare etme anlamına gelir.	X		
2	Yönetimle ilgili olarak "olanı" inceler, açıklar ve yasaları bulmaya çalışır.			X
3	Yönetimle ilgili, olması gerekeni, siyasi yaşamı ve devletin özünü araştırır.		X	
4	Toplumsal düzeni sağlamak için yapılan faaliyettir.	X		
5	Yönetimin tanımını, doğasını, amacını ele alır ve olması istenen özellikleri araştırır.		X	
6	Yönetim alanına giren tüm olguları bilimsel olarak araştırır ve genel sonuçlara ulaşmaya çalışır.			X

2. Yönerge

No.	AÇIKLAMA	AÇIKLANAN KAVRAM	ÖRNEK
1	İnsana Tanrı, kral, yasa, toplum gibi bir otorite tarafından verilen yetki, özgürlük ya da serbestliktir.	**Hak**	Özel hayatın gizliliği hakkı
2	Kişinin kendi iradesiyle başkalarına zarar vermeden, zorlama ve kısıtlama olmaksızın düşünmesi, seçimlerde bulunması ve davranmasıdır.	**Özgürlük**	Basın özgürlüğü, siyasi görüşünü ifade etme
3	Devletin farklı, hatta karşıt çıkarları olan insanlar arasında hakka uygun bir denge oluşturmasıdır. Herkesin hak ettiğini almasıdır.	**Adalet**	Daha çok çalışan bir işçiye daha iyi imkânlar sağlanması

3. Yönerge

No.	İFADELER	
1	İktidarın kaynağı toplumsal sözleşmedir.	X
2	İnsan doğa durumunda özgür ve eşittir.	X
3	Çatışma durumu, ilerlemenin itici gücünü oluşturur.	
4	Devletin kullandığı güç meşrudur.	X
5	İnsan, doğa durumunda çatışma ve savaş hâlindedir.	X
6	Doğa durumundan toplum durumuna geçiş uzlaşma ile olmuştur.	X
7	Devlet, Tanrı'nın istediği bir kurumdur ve kaynağını Tanrı'dan alır.	
8	Devlet, her türlü gücü sınırsız bir şekilde kullanma yetkisine sahiptir.	
9	Devlet, kendi başına bir amaç değil; barışı sağlamak için bir araçtır.	X
10	Devlet, dışarıdan gelebilecek tehlikelere karşı korunma amacıyla ortaya çıkmıştır.	X

4. Yönerge

No.	AÇIKLAMA	YAKLAŞIM
1	Bu düşünceye göre devlet ekonomi ve ticaret konularından elini çekmeli ve bu alanlarda denetleyici olarak görev almalıdır. İnsanlar dil, din, düşünce ve üretim alanında serbest olmalıdır.	Özgürlüğü temel alan yaklaşım (Özgürlük)
2	Herkes için geçerli, evrensel bir bilgi mümkün değildir. Eğer geçerli evrensel bir bilgi yoksa herkes için geçerli evrensel bir düzen de olamaz. Tek sözleşme yerine herkese göre ideal bir sözleşme vardır.	Sofistler
3	Ekonomik serbestlik ile toplumsal denge zenginlerin lehine bozulmuştur. Toplumsal sınıflar ortaya çıkmıştır. İnsanları serbest bırakmak yerine herkese eşit imkân ve fırsatlar verilmelidir.	Eşitliği temele alan yaklaşım (Eşitlik)
4	Serbestlik veya herkesin aynı haklara sahip olması ideal düzeni sağlamada yetersiz kalmıştır. Onun yerine ideal düzen, hukuka göre gerçekleşmelidir ve temelinde "herkese hak ettiği kadar adalet" ilkesi yatmalıdır.	Adaleti temel alan yaklaşım (Adalet)
5	Üretim araçları bireylerin yerine devletin elinde olmalıdır çünkü özel mülkiyet toplumsal sınıfların ve eşitsizliklerin oluşmasına yol açmıştır.	Eşitliği temele alan yaklaşım (Eşitlik)

5. Yönerge

Öğrencinin görüşüne göre değerlendirilmeli.

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

1. D. Y. D. D. Y
2. B
3. A
4. A
5. C
6. B

9. Etkinlik

1.

İfadeler	Estetik beğeni	Estetik beğeni değil
Müzik eserinde melodiler arasındaki uyumu beğenmek	X	
Arkadaşlarının beğendiği filmi hoşlanmasa da izlemek		X
Okunan şiirin insanda bıraktığı haz	X	
Annesini gören çocuğun yaşadığı mutluluk		X
Güneşin batışını hayranlıkla izlemek	X	
Tablonun açık artırmadaki satışından zevk almak		X
Evin mimarisinin insanda bıraktığı hoşluk	X	
Yeni aldığı ayakkabının yaşattığı sevinç		X
Yemeğin damakta bıraktığı lezzet		X

2.

İfadeler	Sanat	Zanaat
Estetik beğeniye hitap eder.	X	
Alıcısına pratik fayda sağlar.		X
Tek ve özgündür.	X	
Taklit yoluyla fazla üretilebilir.		X
Ürünleri kalıcıdır.	X	
Ürünleri kişiseldir.	X	
Üretim kaygısı maddi kazançtır.		X
El hünerinin olması yeterli değildir.	X	
Amacı duyguları en güzel hâliyle ifade edebilmektir.	X	

3.

Metinler	Taklit Olarak Sanat	Yaratma Olarak Sanat	Oyun Olarak Sanat
Sanat; insanı bu dünyadan alıp farklı bir dünyaya götürür, zamanı durdurur. Ona bu dünyanın bütün dertlerini unutturur. İnsan bir çocuk gibi kendini kaptırır sanattan aldığı hazza. Özgürleşir, kendini en güzel hâliyle ifade eder.			X
Doğadaki uyum mükemmeldir. Sanatçı bu uyum ve güzelliğe hayran olur. Doğadan aldığı güzelliği en ince ayrıntısına kadar eserine aktarır. Eserini küçük dokunuşlarla mükemmelleştirir.	X		
Yönetmen bazı film ve dizilerin çekildiği mekânları o kadar güzel aktarır ki seyirci hayran kalır. Filmin çekildiği yerleri görmek, mekânın güzelliğini hissetmek ister. Ne zaman ki o mekâna varır, güzelliğin yönetmende olduğunu hayal kırıklığı ile fark eder.		X	

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

1. C
2. E
3. E
4. D
5. C
6. A
7. E
8. B

10. Etkinlik

1. Metinde "gerçek bilinç" ve "özgürlük" kavramlarıyla ne anlatılmak istenmektedir?

► Gerçek, yaşamın kendine ait şeyler olarak ortaya çıkan ve bunları insana hissettiren şeyler.

► Bilinç insanın farkında olduğu, hissettiği veya deneyimlediği şeyler.

► Özgürlük, insanın yaşam karşısında dengelenebilmesi, kendi gerçeklerini belirlemesi ve bilinciyle hareket etmesi olarak ifade edilmektedir.

2. Metinde varoluşla ilgili hangi felsefi problem ele alınmaktadır?

► Varoluş-öz problemi ele alınmaktadır..

3. Nietzsche'nin insanın varoluşuna yönelik düşünceleri nelerdir?

► İnsan yaşamı deneyimler, korkunçluk ve saçmalıklarla karşı karşıya gelir. Gerçeklerle yüzleşir, ardından acı ve korku yaşar. Apolloncu sanat yoluyla korku ve acılarını teskin eder, Dionysosçu anlayışla coşkunluğu ve tutkularını dinginleştirir. İnsan yaşamı yorumlar, onunla bağlarını kurar ve kendi gerçeklerini oluşturur.

4. Nietzsche'nin görüşleri insanın varoluşsal sorunlarını çözmede nasıl katkı sunabilir?

► İnsan acı, korku ya da tutku ve coşkularını sanat yoluyla dengelemelidir. Deneyimleri sırasında bilincini kullanmalıdır ancak bu yollarla ruhsal (tinsel) özgürlüğüne ulaşarak güç elde eder. Yaşama kendisi anlam vermeli, öznel gerçeklerini oluşturmalıdır. Bunlar merkezinde kendini biçimlendirir, yaşam karşısında kendi şeklini alır.

11. Etkinlik

1. Öz-şefkat ile ilgili metinde anlatılmak istenen görüş nedir?

► Başarı, hata veya acıların tüm insanlar için geçerli olduğu, bu yüzden insanın kendi durumunu gerçekçi bakışla değerlendirmesi; duygularını duyarlı ve nahif biçimde teskin edebilmesi ölçüsünde öz-şefkat tutumunu geliştirmesi gerektiğidir.

2. Narsisizm insanın kendini fiziksel ve ruhsal açıdan çok beğenme, hayran olma veya sevmesi anlamına gelir. Öz-şefkat konusuna narsisizmin bakış açısıyla yaklaşılabilir mi? Açıklayınız.

► Narsisizmin bakış açısıyla insan kendine karşı abartılı bir sevgi ve hayranlıkla bakar, eksik ve hatalarını görmez, kabul etmez. Eşsiz ve mükemmel olduğunu düşünür. Öz-şefkat insanın olumsuz eylemlerini kabul etmeyi, görmezden gelmeden olduğu gibi değerlendirmeyi gerektirir. Kendini sever, beğenir fakat abartmaz. Öz-şefkat konusuna narsisizmin bakış açısıyla bakıldığında sağlıksız benlik düşüncesi ve kendisiyle ilgili gerçek dışı algılamalar ile karşılaşılır.

3. İnsanın olumsuz deneyimleri karşısında duygu ve düşüncelerini yönlendirebilecek bir şeyler önerseydiniz neleri ileri sürerdiniz?

► Kendime karşı yargılama, suçlama duygularını hissettiğimde kendimi huzurlu hissedeceğim bir yerde olduğumu düşünür, sevdiğim işlere ya da mekânlara yönelirim. Ne hissettiğimi ve neden bunları hissettiğimi anlamaya çalışır ve bir kâğıda yazarım. Sonra duygularımın geçeceğini, daha önce de üzüntü ve yetersizlik hissettiğimi hatırlarım. Tersine mutlu, yeterli başarılı olduğum deneyimlerimi de hatırlarım. Bunları nasıl gerçekleştirdiğimi, iç motivasyonumun ne olduğunu düşünürüm. Deneyimi edinmiş insanlarla bir araya gelerek bilgi toplar, yardımcı olabilecek kaynaklardan araştırma yaparım. Deneyim esnasındaki duygu ve davranışlarıma ayna tutup dışarıdan deneyimimi gözlemlemeye; eksik, hata veya belirsizlikleri saptamaya çalışırım.

12. Etkinlik

1. Metinde hangi felsefi kavramlar geçmektedir?

► Rasyonel olmak, teori, pratik, faydacılık (pragmatizm), irrasyonel, psikanaliz, kanı, ideal.

2. Metinde hangi felsefi problemler ele alınmaktadır?

► Düşüncelerin hayata etkileri probleminden yola çıkarak rasyonelliğin farklı ve yanlış olduğu düşünülen anlamları ifade edilmektedir.

3. Metne göre rasyonel düşünmek toplumsal yaşamda neden gereklidir?

► Rasyonel olmamak farklı görüşlerin olabilirliğini çağrıştırıyor olsa da bu durum toplumsal hayat için önemli sıkıntılara yol açabilmektedir. Toplumsal sorunlarda uzlaşım sağlayamamak sorunların devamına yol açabilmektedir.

13. Etkinlik

1. Yönerge

1. Aynı konuda farklı görüşlerin olmasının nedenleri neler olabilir?

► Bir konuya yönelik farklı görüşlerin olmasında birçok neden olabilir. En başta konunun farklı görüşler ortaya çıkmasına yönelik özellikleri bulunabilir. Felsefe, sanat, din konuları bu özelliktedir. Konuya yönelen insanların farklı bakış açıları olması da farklı görüşlerin ortaya çıkmasındaki diğer etkendir.

2. İnsanlar en çok hangi konularda farklı görüşleri savunmaktadırlar?

► Özellikle kişinin bakış açısı ile ilgili konularda farklı bakış açıları ortaya çıkmaktadır. Felsefe farklı bakışları, sanat farklı beğenileri, din ise farklı inanışları ortaya çıkarabilmektedir. Bilim alanında dahi bazı konularda bilim insanları uzlaşamamaktadır.

2. Yönerge

1. Parçalarda hangi konularda farklı görüşler ortaya konmaktadır?

► Her iki metinde de insanların karşılaşması konu edilmektedir. Bu karşılaşmanın bir tarafı olan "ben", diğer tarafı olan "öteki" arasında gerçekleşen etkileşimi hakkında farklı bakış açıları oluşturulmuştur. "Utanma" olarak ele alınan durum birinci metinde "ben"in "öteki" karşısındaki nesneleşmesi olarak ele alınırken ikinci metinde "ben"in "öteki" karşısındaki benciliğini fark etmesi olarak ele alınmaktadır.

2. Parçalardaki "öteki" hakkındaki görüşlerden farklı olarak neler düşünmektesiniz? Değerlendiriniz.

► Öğrencilerin metinden yola çıkarak cevaplarını temellendirmeleri beklenmektedir.

KAYNAKÇA

Nietzsche, F. (2016), Tragedyanın Doğuşu, (çev. M.Tüzel), Ankara, İş Bankası Kültür Yayınları.
Yağbasanlar, O. (2017), Kavramsal Bir Bakış: Öz-Şefkat, İçeriğe https://Arastirmax.Com/En/System/Files/Dergiler/116393/Makaleler/6/2/Arastirmax-Kavramsal-Bir-Bakis-Oz-Sefkat.Pdf adresinden 01.07.2020 tarihinde erişim sağlamıştır.

GÖRSEL KAYNAKÇA

http://kutuphane.ufuk.edu.tr:9001/details?id=6917&materialType=BK&query=%22Philosophy adresinden temin edildi.
https://www.freepik.com/free-photo/beautiful-pink-spa-flowers-spa-hot-stones-water-wet-background-side-composition-copy-space-spa-concept-dark-background_1160133.htm